

قانون اساسی
افغانستان

د افغانستان
اساسي قانون

۱۴ جدي ۱۳۸۲ هـ ش

د ۱۴ مرغومی ۱۳۸۲ هـ ل

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فرمان

رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان

در مورد توشیح قانون اساسی افغانستان

تاریخ ۱۳۸۲/۱۱/۷

شماره (۱۰۳)

بنام خداوند بزرگ و به آرزوی سعادت مردم نجیب و صلحدوست افغانستان، قانون اساسی جدید را که توسط لویه جرگه تاریخی ۲۲ قوس الی ۱۴ جدی ۱۳۸۲ هجری شمسی، منعقدہ شهر کابل در ۱۲ فصل و ۱۶۲ ماده به اتفاق آرا تصویب گردید، توشیح و انفاذ آنرا اعلام می دارم.

از بارگاه خداوند متعال استدعا دارم تا این قانون اساسی با رعایت احکام دین مبین اسلام، تحکیم وحدت ملی، تحقق اهداف دموکراسی، اعمار جامعه مدنی، رفاه همگالی اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی، مشعل راه دولت و مردم کشور گردیده، صلح برابری و برادری را بین ملت افغانستان تأمین نماید.

ومن الله التوفیق

حامد کرزی

رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان

۶ / دلو / ۱۳۸۲ هجری شمسی

شهر کابل

فهرست		فهرست	
تعداد ماده	عنوان	د مادو شمېر	عنوان
	مقدمه		سریزه
(ماده ۲۱)	فصل اول: دولت	(مادې ۲۱)	لومړۍ فصل: دولت
(ماده ۳۸)	فصل دوم: حقوق اساسی و واجبات اتباع	(مادې ۳۸)	دویم فصل: د اتباعو اساسي حقوق او واجبات
(ماده ۱۱)	فصل سوم: رئیس جمهور	(مادې ۱۱)	دویم فصل: جمهور رئیس
(ماده ۱۰)	فصل چهارم: حکومت	(مادې ۱۰)	خلوړم فصل: حکومت
(ماده ۲۹)	فصل پنجم: شورای ملی	(مادې ۲۹)	پنځم فصل: ملی شوری
(ماده ۶)	فصل ششم: لویه جرگه	(مادې ۶)	شپږم فصل: لویه جرگه
(ماده ۲۰)	فصل هفتم: قضاء	(مادې ۲۰)	اووم فصل: قضاء
(ماده ۷)	فصل هشتم: اداره	(مادې ۷)	اتم فصل: اداره
(ماده ۶)	فصل نهم: حالت اضطرار	(مادې ۶)	نهم فصل: د اضطرار حالت
(ماده ۲)	فصل دهم: تعديل	(مادې ۲)	لسم فصل: تعديل
(ماده ۷)	فصل یازدهم: احکام متفرقه	(مادې ۷)	یوولسم فصل: متفرقه حکمونه
(ماده ۵)	فصل دوازدهم: احکام انتقالی	(مادې ۵)	دولسم فصل: انتقالی حکمونه

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اُحْمَدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدٍ ﷺ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ

سريزه

موز د افغانستان خلکون

- د لوی خدای ﷻ پر سپېڅلي ذات په ټينگ ايمان، د حق تعالی په مشیت پر توکل او د اسلام په سپېڅلي دين پر اعتقاد؛
- د تېرو بي عدالتيو او ناخوالو په درک او زموږ پر هېواد راغليو بي شمېره مصيبتونو ته په پاملرنه؛
- د افغانستان د ټولو خلکو د سرښندنو، تاريخي مبارزو، جهاد او برحق مقاومت دستابلو او د وطن د آزادۍ د لارې د شهيدانو لوړ مقام ته په ارزښت وړوکلو؛
- په دې درک سره چې واحد او يو موټی افغانستان ددې خاورې په ټولو قومونو او خلکو اړه لري؛
- د ملگرو ملتو د منشور په رعايت او د بشرد د حقوقو نړيوالي اعلاميې ته په درناوي؛
- د ملي وحدت د ټينگښت او د هېواد د استقلال، ملي حاکميت او زمکې بشپړتيا د ساتنې په منظور؛
- د خلکو پر اراده او د موکراسۍ ولاړ نظام د تاسيس لپاره؛
- له ظلم، استبداد، تبعيض او تارتريکوالي پاکي؛ پرقانونيت، اجتماعي عدالت، د انساني حقوقو او کرامت پر خوندي تابه ولاړې منفي ټولني د جوړولو او دخلکو د اساسي حقوقو او آزاديو د تامين په منظور؛
- د هېواد د سياسي، اجتماعي، اقتصادي او دفاعي بنسټونو د پياوړي کولو لپاره؛
- ددې خاورې ټولو اوسېدونکيو ته د يو هوسا ژوندانه او د ژوند د سالم چاپيريال د تامين په منظور؛
- او بالاخره په نړيواله کورنۍ کې دافغانستان لپاره د وږځای د تثبيت په منظور؛
- د هېواد تاريخي، فرهنگي او ټولنيزو واقعيتونو او د زمان له غوښتنو سره سم مو دغه اساسي قانون د خپلو استازيو له لارې د يو زړر درې سوه دوه اتيايم لړيز هجري کال د مرغومي د مياشتې په خوارلسمه نېټه د کابل په ښار کې تصويب کړ.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اُحْمَدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى سَيِّدِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ مُحَمَّدٍ ﷺ وَعَلَى آلِهِ وَاصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ

مقدمه

ما مردم افغانستان:

- با ايمان راسخ به ذات پاك خداوند ﷻ و توكل به مشيت حق تعالی و اعتقاد به دين مقدس اسلام؛
- بادرك بى عدالتى ها و نا بسامانى هاى گذشته و مصايب بى شمارى كه بر کشور ما وارد آمده است؛
- با تقدير از فداكارى ها، مبارزات تاريخى، جهاد و مقاومت برحق تمام مردم افغانستان و ارج گذارى به مقام والاى شهداى راه آزادى کشور؛
- بادرك اين كه افغانستان واحد و يكيارچه به همه اقوام و مردم اين سرزمين تعلق دارد؛
- با رعايت منشور ملل متحد و با احترام به اعلاميه جهانى حقوق بشر؛
- به منظور تحكيم وحدت ملي و حراست از استقلال، حاکميت ملي و تماميت ارضى کشور؛
- به منظور تأسيس نظام متكى بر اراده مردم و دموکراسى؛
- به منظور ايجاد جامعه مندى عارى از ظلم، استبداد، تبعيض و خشونت و مبتنى بر قانونمندی، عدالت اجتماعى، حفظ کرامت و حقوق انسانی و تامين آزادى ها و حقوق اساسى مردم؛
- به منظور تقويت بنيادهای سياسى، اجتماعى، اقتصادى و دفاعى کشور؛
- به منظور تامين زندگى مرفه و محيط زيست سالم برآى همه ساکنان اين سر زمين؛
- و سرانجام، به منظور تثبيت جاينگاه شايسته افغانستان در خانواده بين المللى؛
- اين قانون اساسى را مطابق با واقعيت هاى تاريخى، فرهنگى و اجتماعى کشور و مقتضيات عصر، از طريق نمايندگان منتخب خود در لويه جرگه مؤرخ چهاردهم جدى سال يك هزار و سيصد و هشتادونو هجرى شمسى در شهر کابل تصويب کردیم.

لومړی فصل

فصل اول

دولت

دولت

لومړۍ ماده

افغانستان، خپلواک، واحد، اونه بېلېدونکی اسلامي جمهوري دولت دی.

ماده اول

افغانستان، دولت جمهوري اسلامي واحد و غیر قابل تجزیه می باشد.

دویمه ماده

د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت دین، د اسلام سپېڅلی دین دی.
د نورو ادیانو پیروان د خپل دین په پیروی اود خپلو دیني مراسمو په اجرا کې د قانون د حکمونو په حدودو کې آزاد دي.

ماده دوم

دین دولت جمهوري اسلامي اف مقس اسلام است.
پیروان سایر ادیان در پیروی از مراسم دینی شان در حدود احکام می باشند.

درېیمه ماده

په افغانستان کې هېڅ قانون نشي کولای چې د اسلام د سپېڅلي دین د معتقداتو او احکامو مخالف وي.

ماده سوم

د افغانستان هېچ قانون نمی معتقدات و احکام دین مقس اسلام

څلورمه ماده

په افغانستان کې ملي حاکمیت په ملت پورې اړه لري چې په مستقیم ډول یې په خپله یایې د خپلو استازیو له لارې عملي کوي.

ماده چهارم

حاکمیت ملی در افغانستان به ملت به طور مستقیم یا توسط نمایند را اعمال می کند.

د افغانستان ملت عبارت دی له هغو ټولو افرادو څخه چې د افغانستان تابعیت ولري.

ملت افغانستان عبارت است از تمام تابعیت افغانستان را دارا باشند.

د افغانستان ملت له پښتون، تاجک، هزاره، ازبک، ترکمن، بلوڅ، پشه یی، نورستانی، ایماق، عرب، قرغیز، قزلباش، گوجر، براهوی او نورو قومونو څخه جوړ دی.

ملت افغانستان متشکل از اقوام پ هزاره، ازبک، ترکمن، بلوچ، نورستانی، ایماق، عرب، قرغیز، گوجر، براهوی وسایر اقوام می

د افغان کلمه د افغانستان د ملت پر هر فرد اطلاق کېږي.

بر هر فردی از افراد ملت افغانستان اطلاق می شود.

لامی، مستقل،

غانستان، دین

دین و اجرای م قانون آزاد

تواند مخالف باشد.

تعلق دارد که گان خود آن

م افرادى که

شتون، تاجک، پشه یی،

یز، قزلباش، باشد.

ان کلمه افغان

د ملت هېڅ يو فرد د افغانستان له تابعيت څخه نه محرومېږي.
په تابعيت او پناه ورکولو پورې مربوطې چارې د قانون له ليارې تنظيمېږي.

پنځمه ماده

ددې اساسي قانون او نورو قوانينو د حکمونو تطبيق، له استقلال، ملي واکمنۍ او زمکنۍ بشپړتيا څخه دفاع اود هېواد د امنيت او دفاعي قابليت تاْمين، د دولت له اساسي وظيفو څخه دي.

شپږمه ماده

دولت د انساني کرامت د ساتلو، بشري حقوقو د ملاتړ، د دموکراسۍ د تحقق، ملي وحدت د تاْمين، د ټولو قومونو او قبايلو ترمنځ د برابرۍ او د هېواد په ټولو سيمو کې د متوازنې پراختيا او ټولنيز عدالت، پر بنسټ د يوې هوسا او پرمختللي ټولني په جوړولو مکلف دی.

اوومه ماده

دولت د ملگرو ملتونو د منشور، د بين الدول معاهدو، د نړيوالو ميثاقونو چې افغانستان له هغو سره تړاو لري او د بشري حقوقو د نړيوالي اعلامي رعایت کوي.

دولت د هر راز تروريستي اعمالو، دمخدره موادو د کرلو او قاچاق او د مسکراتو د توليد او استعمال مخنيوی کوي.

هېچ فردی از افراد ملت از تابعیت افغانستان محروم نمی گردد.
امور مربوط به تابعیت و پناهندگی توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده پنجم

تطبيق احکام این قانون اساسی وسایر قوانین، دفاع از استقلال، حاکمیت ملی و تمامیت ارضی و تاْمين امنيت وقابليت دفاعی کشور از وظيف اساسی دولت می باشد.

ماده ششم

دولت به ایجاد یک جامعه مرفه و مترقی بر اساس عدالت اجتماعی، حفظ کرامت انسانی، حمایت حقوق بشر، تحقق دموکراسی، تاْمين وحدت ملی، برابری بین همه اقوام وقبايل و انکشاف متوازن در همه مناطق کشور مکلف می باشد.

ماده هفتم

دولت منشور ملل متحد، معاهدات بين الدول، ميثاق های بين المللی که افغانستان به آن ملحق شده است و اعلاميه جهانی حقوق بشر را رعایت می کند.

دولت از هر نوع اعمال تروريستی، زرع و قاچاق مواد مخدر و توليد و استعمال مسکرات جلو گیری می کند.

اټمه ماده

دولت د هېواد خارجي سياست دخپلواکۍ، ملي گټو او زمکنۍ بشپړتيا په ساتلو، نه مداخلې ښه گاونډيتوب، متقابل احترام او د حقوقو د برابرۍ پر بنسټ تنظيموي.

ماده هشتم

دولت سياست خارجي کشور را بر مبنای حفظ استقلال، منافع ملی و تمامیت ارضی و عدم مداخله، حسن همجواری، احترام متقابل و تساوی حقوق تنظیم می نماید.

نهمه ماده

کانونه او نورې تر زمکې لاندې زیرمې او لرغونې آثار د دولت ملکیت دي.
د دولت دملکیتونوساتنه او اداره او له طبیعي زیرمو او نورو عامه ملکیتونو څخه د سمې استفادې ډول د قانون له ليارې تنظیمېږي.

ماده نهم

معادن وسایر منابع زیر زمینی و آثار باستانی ملکیت دولت می باشند.
حفاظت و اداره املاک دولت و طرز استفاده درست از منابع طبیعی وسایر املاک عامه توسط قانون تنظیم می گردد.

لسمه ماده

دولت، خصوصي پانگې اچونې او خصوصي تشبثات د بازار د اقتصاد د نظام پر بنسټ د قانون له حکمونو سره سم هڅوي، ملامت يې کوي او مصونیت يې تضمینوي.

ماده دهم

دولت، سرمایه گذاريها وتشبثات خصوصي را مبتنی بر نظام اقتصاد بازار، مطابق به احکام قانون، تشویق، حمایت ومصونیت آن ها را تضمین می نماید.

یوولسمه ماده

په کورنۍ او بهرنۍ سوداگرۍ پورې تړلې چارې، د هېواد له اقتصادي غوښتنو او د خلکو له گټو سره سمې د قانون له ليارې تنظیمېږي.

ماده یازدهم

امور مربوط به تجارت داخلی وخارجی، مطابق به ایجابات اقتصادی کشور ومصالح مردم، توسط قانون تنظیم می گردد.

دولسمه ماده

دافغانستان بانک، د دولت مرکزي او مستقل بانک دی.

ماده دوازدهم

دافغانستان بانک، بانک مرکزی دولت ومستقل می باشد.

د پیسو نشرول، د هېواد د پولې سياست طرح او تطبيق، دقانون له حکمونو سره سم د مرکزي بانک صلاحیت دی.

نشر پول و طرح و تطبيق سياست پولی کشور، مطابق به احکام قانون، از صلاحیت بانک مرکزی می باشد.

مرکزی بانک د پیسو د چاپ په برخه کې د ولسی جرگې له اقتصادي کمیسیون سره مشوره کوي. ددې بانک تشکیل او دکارډول د قانون له ليارې تنظیمېږي.

ديارلسمه ماده

دولت د صنايعو د پراختيا، د توليد د ودې او دخلکو د ژوند د سطحې د لوړتيا او د کسبگرو د فعاليتونو د ملاتړ لپاره اغېزمن پروگرامونه طرح او تطبيقوي.

خوارلسمه ماده

دولت د کرنې او مالدارۍ د پراختيا، د بزگرانو او مالدارانو د اقتصادي، ټولنيزو او د ژوند د شرايطو د ښه کولو او د کوچيانو د ميشتولو او د دوی د ژوند د سمون لپاره د دولت د مالي توان په حدودو کې اغېزمن پروگرامونه طرح او تطبيقوي. دولت مستحقو اتباعو ته د استوگنځای د برابرولو په منظور او د عامه ملکيتونو د وېش لپاره، د قانون له حکمونو سره سم او د مالي امکاناتو په حدودو کې لازم تدبیره نيسي.

پنځلسمه ماده

دولت مکلف دی چې د ځنگلونو او د چاپېريال د خوندي کولو او ښه والي لپاره لازم تدبیره ونيسي.

شپاړسمه ماده

د پښتو، دري، ازبکي، ترکمني، بلوخي، پشه يي، نورستاني، پاميری او په هېواد کې د نورو مروجو ژبو له جمله څخه پښتو او دري د دولت رسمه

بانک مرکزی در مورد چاپ پول با کمیسیون اقتصادی ولسی جرگه مشوره می نماید. تشکیل و طرز فعالیت این بانک توسط قانون تنظیم می شود.

ماده سیزدهم

دولت برای انکشاف صنایع، رشد تولید، ارتقای سطح زندگی مردم و حمایت از فعالیتهای پیشه وران، پروگرامهای مؤثر طرح و تطبیق می نماید.

ماده چهاردهم

دولت برای انکشاف زراعت و مالدارۍ، بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی و معیشتی دهقانان و مالداران و اسکان و بهبود زندگی کوچیان، در حدود بنیه مالی دولت، پروگرامهای مؤثر طرح و تطبیق می نماید.

دولت به منظور تهیه مسکن و توزیع ملکیتهای عامه برای اتباع مستحق، مطابق به احکام قانون و در حدود امکانات مالی، تدابیر لازم اتخاذ می نماید.

ماده پانزدهم

دولت مکلف است در مورد حفظ و بهبود جنگلات و محیط زیست تدابیر لازم اتخاذ نماید.

ماده شانزدهم

از جمله زبانهای پښتو، دري، ازبکي، ترکمني، بلوچي، پشه يي، نورستاني، پاميری و ساير زبانهای رایج در کشور، پښتو و دري زبانهای

ژبی دي

په هغو سیمو کې چې د خلکو اکثریت له ازبکي، ترکمني، بلوخي، پشه يي، نورستاني او يا پاميري ژبو څخه پر يوې خبرې کوي له پښتو او دري سربره هغه ژبه درېيمه رسمي ژبه ده، د تطبيق ډول يې د قانون له ليارې تنظيمېږي.

دولت د افغانستان د ټولو ژبو د پياوړتيا او پراختيا لپاره اغېزمن پروگرامونه طرح او تطبيقوي.

په هېواد کې د مطبوعاتو، راډيو او تلويزيون خپرونې د هېواد پر ټولو مروجو ژبو آزادي دي. په هېواد کې موجود ملي، علمي او اداري مصطلحات ساتل کېږي.

اوه لسمه ماده

دولت په بېلابېلو سطحو کې د معارف د ودې او د ديني زده کړو د پراختيا، د جوماتونو، مدرسو او ديني مرکزونو د وضعې د ښه والي او تنظيم لپاره لازم تدبيرونه نيسي.

اتلسمه ماده

د هېواد د تقويم مېداً د پيغمبر اکرم ﷺ پر هجرت ولاړ دی.

د دولتي ادارو د کار بنسټ هجري لمريز کال دی.

د جمعي ورځې، د اسد ۲۸ او د ثور ۸ عمومي رخصتي دي، نورې رخصتي د قانون له ليارې تنظيمېږي.

رسمی دولت می باشند.

در مناطقیکه اکثریت مردم به یکی از زبان های ازبکی، ترکمنی، پشه یی، نورستانی، بلوچي ویا پامیری تکلم می نمایند آن زبان علاوه بر پشتو ودری به حیث زبان سوم رسمی می باشد و نحوه تطبيق آن توسط قانون تنظیم می گردد.

دولت برای تقویت وانکشاف همه زبانهای افغانستان پروگرامهای مؤثر طرح وتطبيق می نماید.

نشر مطبوعات و رسانه های گروهی به تمام زبانهای رایج در کشور آزاد می باشد. مصطلحات علمی و اداری ملی موجود در کشور حفظ می گردد.

ماده هفدهم

دولت برای ارتقای معارف در همه سطوح، انکشاف تعلیمات دینی، تنظیم و بهبود وضع مساجد، مدارس ومراکز دینی تدابیر لازم اتخاذ می نماید.

ماده هجدهم

مبدأ تقويم کشور بر هجرت پيغمبر اکرم ﷺ استوار است.

مبنای کار ادارات دولتی تقويم هجری شمسی می باشد.

روز های جمعه، ۲۸ اسد و ۸ ثور تعطیل عمومی است. سایر رخصتی ها توسط قانون تنظیم می گردد.

نولسمه ماده

د افغانستان بیرغ له: دريو تور، سور او زرغون رنگه ټوټو څخه جوړ دی. درې واړه ټوټې په مساوي ډول له کپي نه ښي لور ته په عمودي ډول سره پرتې وي او د هر رنگ سور د هغه د اوږدو نیمایي دی چې په منځ کې يې د افغانستان ملي نښان ځای پرځای شوی دی.

د افغانستان د دولت ملي نښان له سپين رنگي محراب او منبر څخه جوړ دی چې په دوو څنډو کې يې دوه بیرغونه او د منځ په برنۍ برخه کې يې د لاله الا الله محمد رسول الله مبارکه کلمه او الله اکبر او د راختونکي لمړ وړانگې او په لاندنۍ برخه کې يې د ۱۲۹۸ هجري شمسي تاريخ او د افغانستان کلمه راغلي چې له دوو خواوو د غنمو وړې پرې راگرځول شوي دي. له بیرغ او ملي نښان څخه د استفادې څرنگوالی د قانون له ليارې تنظيمېږي.

شلمه ماده

د افغانستان ملي سرود په پښتو ژبه دی، الله اکبر او د افغانستان د قومونو نومونه به پکې راځي.

يوويشتمه ماده

د افغانستان پایتخت د کابل ښار دی.

ماده نهم

بیرق افغانستان مرکب است از: سه قطعه با رنگهای سیاه، سرخ و سبز که به صورت عمودی، به اندازه های مساوی، از چپ به راست، در کنار هم واقع شده، عرض هر رنگ برابر نصف طول آن است و در وسط آن نشان ملی افغانستان قرار دارد.

نشان ملی افغانستان عبارت از محراب و منبر به رنگ سفید می باشد که در دو گوشه آن دو بیرق و در وسط آن در قسمت فوقانی، کلمه مبارک لا اله الا الله محمد رسول الله والله اکبر و اشعه خورشید در حال طلوع و در قسمت تحتانی آن تاریخ ۱۲۹۸ هجری شمسی و کلمه افغانستان، جا داشته و از دو طرف با خوشه های گندم احاطه شده است. طرز استفاده از بیرق و نشان ملی توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده بیستم

سرود ملی افغانستان به زبان پشتو و با ذکر الله اکبر و نام اقوام افغانستان می باشد.

ماده بیست و یکم

پایتخت افغانستان شهر کابل می باشد.

دویم فصل

د اتباعو اساسي حقوق او وجایب

دوه وېشتمه ماده

د افغانستان د اتباعو ترمنځ هر راز تبعیض او امتیاز

فصل دوم

حقوق اساسی و وجایب اتباع

ماده بیست و دوم

هر نوع تبعیض و امتیاز بین اتباع افغانستان

منع دی.

د افغانستان اتباع ښځې او نارینه دقانون په وړاندې مساوي حقوق او وجايب لري.

ممنوع است.

اتباع افغانستان اعم از زن و مرد در برابر قانون دارای حقوق و وجايب مساوی می باشند.

در ويستمه ماده

ژوند د خدای ﷻ بڅښنه او د انسان طبيعي حق دی، هېڅوک له قانوني مجوزه پرته له دې حقه بې برخې کېدای نشي.

ماده بیست و سوم

زندگی موهبت الهی وحق طبیعی انسان است. هیچ شخص بدون مجوز قانونی از این حق محروم نمی گردد.

خلبريشتمه ماده

آزادي د انسان طبيعي حق دی. دا حق د نورو له آزادی او له عامه مصالحو پرته چې د قانون له ليارې تنظيمېږي حدود نه لري. د انسان آزادي او کرامت له تېري خوندي دي. دولت د انسان د آزادی او کرامت په ساتنه او درناوي مکلف دی.

ماده بیست و چهارم

آزادی حق طبیعی انسان است. این حق جز آزادی دیگران و مصالح عامه که توسط قانون تنظیم می گردد، حدودی ندارد. آزادی وکرامت انسان از تعرض مصون است. دولت به احترام وحمایت آزادی وکرامت انسان مکلف می باشد.

پنځه ويستمه ماده

د ذمې برائت اصلي حالت دی ترهغې چې د باصلاحیته محکمې په قطعی حکم متهم محکوم علیه ثابت نه شي، بې گناه گڼل کېږي.

ماده بیست و پنجم

برائت ذمه حالت اصلی است. متهم تا وقتی که به حکم قطعی محکمه با صلاحیت محکوم علیه قرار نگیرد، بی گناه شناخته می شود.

شپږ ويستمه ماده

جرم يو شخصي عمل دی. د متهم تعقيب، نیول یا توقیفول او پرهغه باندې د جزا تطبیق بل هېچا ته سرایت نه کوي.

ماده بیست و ششم

جرم یک عمل شخصی است. تعقیب، گرفتاری یا توقیف متهم و تطبیق جزا بر او به شخص دیگری سرایت نمی کند.

اووه ويستمه ماده

هېڅ يو عمل جرم نه گڼل کېږي خو دهغه قانون له

ماده بیست و هفتم

هیچ عملی جرم شمرده نمی شود مگر به حکم

مخې چې د جرم تر ارتکاب د مخه نافذ شوی وي، هېڅوک د قانون له حکمونو پرته تعقیبېدای، نیول کېدای او یا توقیفېدای نه شي. هېچاته سزا نشي ورکول کېدای مگر، د با صلاحیته محکمې په حکم او د هغه قانون له احکامو سره سم چې د اتهام وړ فعل تر ارتکابه مخکې نافذ شوی وي.

آته ویستمه ماده

د افغانستان هېڅ یو تبعه په جرم باندې د متهم کېدو له امله، بهرني دولت ته نه سپارل کېږي، مگر د ورته معاملي او د هغو بین الدول تړونونو له مخې چې افغانستان ورسره تړاو لري. هېڅ افغان د تابعیت په سلېدو او په افغانستان کې دننه یا بهر په شړل کېدو نه محکومېږي.

نه ویستمه ماده

د انسان تعذیب منع دي. هېڅوک نه شي کولای چې له بل شخص څخه حتی د حقایقو د ترلاسه کولو لپاره که څه هم تر تعقیب، نیونې یا توقیف لاندې وي او یا په جزا محکوم وي، د هغه د تعذیب لپاره اقدام وکړي یا یې د تعذیب امر ورکړي. د انساني کرامت مخالفې جزا ټاکل منع دي.

دېرشمه ماده

له متهم یا بل شخص څخه په زور تر لاسه شوي څرگندونې، اقرار یا شهادت اعتبار نه لري.

قانونی که قبل از ارتکاب آن نافذ گردیده باشد. هیچ شخص را نمی توان تعقیب، گرفتار و یا توقیف نمود مگر بر طبق احکام قانون. هیچ شخص را نمی توان مجازات نمود مگر به حکم محکمه با صلاحیت و مطابق به احکام قانونی که قبل از ارتکاب فعل مورد اتهام نافذ گردیده باشد.

ماده بیست و هشتم

هیچ یک از اتباع افغانستان به علت اتهام به جرم، به دولت خارجی سپرده نمی شود مگر بر اساس معامله بالمثل و پیمان های بین الدول که افغانستان به آن پیوسته باشد. هیچ افغان به سلب تابعیت و یا تبعید در داخل یا خارج افغانستان محکوم نمی شود.

ماده بیست و نهم

تعذیب انسان ممنوع است. هیچ شخص نمی تواند حتی به مقصد کشف حقایق از شخص دیگر، اگرچه تحت تعقیب، گرفتاری یا توقیف و یا محکوم به جزا باشد، به تعذیب او اقدام کند یا امر بدهد. تعیین جزایی که مخالف کرامت انسانی باشد، ممنوع است.

ماده سی ام

اظهار، اقرار و شهادتی که از متهم یا شخص دیگری به وسیله اکراه به دست آورده شود، اعتبار ندارد.

په جرم اقرار د متهم هغه اعتراف ته وايي چې په بشپړه خوښه او د عقلي روغتيا په حالت كې يې د باصلاحيته محكمې په وړاندې كړې وي.

يو دېرشمه ماده

هر څوك كولاى شي چې له نيول كېدو سره سم له ځانه د اتهام دلرې كولو او يا د حق د ثابتولو لپاره مدافع وكييل وټاكي.

متهم حق لري چې له نيولو سره سم له منسوب اتهامه ځان خبر كړي او د هغې مودې دننه چې قانون يې ټاكي، محكمه كې حاضر شي.

دولت په جنايي پېښو كې د بيوزلي متهم لپاره مدافع وكييل ټاكي.

د متهم او د هغه د وكييل تر منځ مكالمات، مراسلات او مخابرات له هر ډول تعرض څخه خوندي دي.

د مدافع وكييلو وظيف او واكونه د قانون له ليارې تنظيمېږي.

دو دېرشمه ماده

پور د پوروري د آزادۍ د سلېدو يا محدوديدو سبب كېدای نشي.

د پور د بيرته اخيستلو لارې چارې او وسايل د قانون له ليارې تنظيمېږي.

درې دېرشمه ماده

د افغانستان اتباع د انتخاباتولو او د انتخابېدلو حق لري.

له دې حق څخه د گټې اخيستو شرايط او لارې د قانون له ليارې تنظيمېږي.

اقرار به جرم عبارت است از اعتراف متهم با رضایت کامل و در حالت صحت عقل، در حضور محكمه با صلاحیت.

ماده سي ویکم

هر شخص می تواند برای دفع اتهام به مجرد گرفتاری ویا برای اثبات حق خود، وکیل مدافع تعیین کند.

متهم حق دارد به مجرد گرفتاری، از اتهام منسوب اطلاع یابد و در داخل میعادى که قانون تعیین می کند در محكمه حاضر گردد.

دولت در قضایای جنایی برای متهم بی بضاعت وکیل مدافع تعیین می نماید.

محرمیت مکالمات، مراسلات و مخابرات بین متهم و وکیل آن، از هر نوع تعرض مصون می باشد.

وظایف وصلاحیت های وکلای مدافع توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده سی و دوم

مدیون بودن شخص موجب سلب یا محدود شدن آزادی وی نمی شود.

طرز و وسايل تحصيل دين توسط قانون تنظيم می گردد.

ماده سی و سوم

اتباع افغانستان حق انتخاب کردن و انتخاب شدن را دارا می باشند.

شرایط و طرز استفاده از این حق توسط قانون تنظیم می گردد.

څلوردمېرشمه ماده

د بیان آزادي له تېرې څخه خوندي ده.
هر افغان حق لري چې خپل فکر د وینا، لیکنې، انځور او یا نورو وسیلو له لارې، په دې اساسي قانون کې د راغلو حکمونو په رعایت، څرگند کړي.

هر افغان حق لري د قانون له حکمونو سره سم مطالب، بې له دې چې هغه مخکې له مخکې دولتي مقامونو ته وښي، خپاره او نشر کړي.
د مطبوعو، راډیو او تلویزیون، د مطبوعاتو د خپرولو او د جمعي ارتباط په نورو وسایلو پورې مربوط حکمونه د قانون له ليارې تنظیمېږي.

پنځمه دېرشمه ماده

د افغانستان اتباع حق لري چې د خپلو مادي او یا معنوي غوښتنو د تامین لپاره، د قانون له حکمونو سره سم، ټولني جوړې کړي.
د افغانستان اتباع حق لري د قانون له حکمونو سره سم، سياسي گوندونه جوړ کړي، په دې شرط چې:

۱. د گوند مرانامه او اساسنامه د اسلام د سپېڅلي دین د احکامو او په دې اساسي قانون کې د راغلو نصوصو او ارزښتونو مخالف نه وي؛

۲. د گوند تشکیلات او مالي منابع څرگند وي؛
۳. نظامي او نظامي ډوله تشکیلات او هدفونه ونه لري؛

۴. له بهرنیو سیاسي گوندونو یا نورو بهرنیو

ماده ۴ سی وچهارم

آزادی بیان از تعرض مصون است.
هر افغان حق دارد فکر خود را به وسیله کفتار، نوشته، تصویر ویا وسایل دیگر، بارعایت احکام مندرج این قانون اساسی اظهار نماید.

هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون، به طبع ونشر مطالب، بدون ارائه قبلی آن به مقامات دولتی، بپردازد.

احکام مربوط به مطابع، رادیو و تلویزیون، نشر مطبوعات وسایر وسایل ارتباط جمعی توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده ۵ سی وپنجم

اتباع افغانستان حق دارند به منظور تامین مقاصد مادی ویا معنوی، مطابق به احکام قانون، جمعیتها تاسیس نمایند.

اتباع افغانستان حق دارند، مطابق به احکام قانون، احزاب سیاسی تشکیل دهند، مشروط بر اینکه:

۱. مرانامه و اساسنامه حزب، مناقض احکام دین مقدس اسلام و نصوص و ارزشهای مندرج این قانون اساسی نباشد؛

۲. تشکیلات و منابع مالی حزب علنی باشد؛

۳. اهداف و تشکیلات نظامی و شبه نظامی نداشته باشد؛

۴. وابسته به حزب سیاسی و یا دیگر منابع

منابع سره تړلی نه وي.

د قوم، سیمې، ژبې او فقهي مذهب پر بنسټ د ګوند جوړول او فعالیت کول، جواز نه لري. هغه جمعیت او ګوند چې د قانون له حکمونو سره سم جوړېږي د قانوني موجباتو او باصلاحیتې محکمې له حکمه پرته نه منحل کېږي.

شپږ دېرشمه ماده

د افغانستان اتباع حق لري چې د روا او سوله ییزو غوښتنو د تأمین لپاره له قانون سره سم بې وسلې غونډې او مظاهرو کېږي.

اوه دېرشمه ماده

د اشخاصو د مخابرو او لیکونو آزادي او محرمیت که په لیکلي ډول وي یا د ټیلیفون او تلگراف یا نورو وسیلو له لارې، له تېري څخه خوندي دي. دولت د اشخاصو د مخابرو او لیکونو د پلټنې حق نه لري، مګر د قانون له حکمونو سره سم.

اته دېرشمه ماده

د شخص استوګنځی له تېري څخه خوندي دی. هېڅوک د دولت په ګډون نشي کولای د استوګن له اجازې یا د واکمني محکمې له قراره پرته او بې له هغو حالاتو او لارو چې په قانون کې ښوول شوي، د چاکور ته ورننوزي یا بې وپلټي.

د څرګند جرم په مورد کې مسئول مامور کولای ش. د محکمې له مخکینې اجازې پرته د شخص

خارجی نباشد.

تأسیس و فعالیت حزب بر مبنای قومیت، سمت، زبان و مذهب فقهي جواز ندارد. جمعیت و حزبی که مطابق به احکام قانون تشکیل می شود، بدون موجبات قانونی و حکم محکمه با صلاحیت منحل نمی شود.

ماده سی و ششم

اتباع افغانستان حق دارند برای تأمین مقاصد جایز و صلح آمیز، بدون حمل سلاح، طبق قانون اجتماع و تظاهرات نمایند.

ماده سی و هفتم

آزادی و محرمیت مراسلات و مخابرات اشخاص چه به صورت مکتوب باشد و چه به وسیله تلفون، تلگراف و وسایل دیگر، از تعرض مصون است. دولت حق تفتیش مراسلات و مخابرات اشخاص را ندارد، مګر مطابق به احکام قانون.

ماده سی و هشتم

مسکن شخص از تعرض مصون است. هیچ شخص، به شمول دولت، نمی تواند بدون اجازه ساکن یا قرار محکمه با صلاحیت و به غیر از حالات و طرزى که در قانون تصریح شده است، به مسکن شخص داخل شود یا آن را تفتیش نماید.

در مورد جرم مشهود، مأمور مسئول می تواند بدون اجازه قبلی محکمه، به مسکن شخص

کورته ورننوزي يا هغه وپلتي نوموړی مامور مکلف دی کور ته له ننوتو يا پلټنې وروسته ، په هغه موده کې چې قانون يې ټاکي د محکمې قرار ترلاسه کړي.

ننه دېرشمه ماده

هر افغان حق لري د هېواد هرکوب ته سفر وکړي او استوګن شي خو له هغو سيمو پرته چې قانون منع کړې وي.

هرافغان حق لري د قانون له حکمونوسره سم له افغانستان څخه بهر سفروکړي او بېرته راستون شي. دولت له هېواد څخه بهر د افغانستان د اتباعو د حقوقو ساتنه کوي.

خلوېښتمه ماده

ملکیت له تېري څخه خوندي دی.

هېڅوک د ملکیت د ترلاسه کولو او په هغه کې له تصرف کولوڅخه نه منع کېږي. مګر د قانون د احکامو په حدودوکې.

د هېچا ملکیت د قانون د حکم او د باصلاحیت محکمې له پرېکړې پرته نه مصادره کېږي.

د شخص د ملکیت استملاک يوازې د عامه گټو د تأمین په مقصد، د مخکیني او عادلانه بدل په ورکولو، د قانون له مخې مجاز دی.

د شخص د شتمنی پلټنه او اعلان يوازې د قانون په حکم کېدای شي.

یوڅلوېښتمه ماده

بهرني اشخاص په افغانستان کې د عقاري مالونو د ملکیت حق نه لري.

داخل شوی يا آن را تفتیش کند. مأمور مذکور مکلف است بعد از داخل شدن یا اجرای تفتیش، در خلال مدتی که قانون تعیین می کند قرار محکمه را حاصل نماید.

ماده سی ونهم

هر افغان حق دارد به هر نقطه کشور سفر نماید و مسکن اختیار کند، مگر در مناطقی که قانون ممنوع قرار داده است.

هر افغان حق دارد مطابق به احکام قانون به خارج افغانستان سفر نماید و به آن عودت کند. دولت از حقوق اتباع افغانستان در خارج از کشور حمایت می نماید.

ماده چهلم

ملکیت از تعرض مصون است.

هیچ شخص از کسب ملکیت و تصرف در آن منع نمی شود، مگر در حدود احکام قانون.

ملکیت هیچ شخص، بدون حکم قانون و فیصله محکمه با صلاحیت مصادره نمی شود.

استملاک ملکیت شخص، تنها به مقصد تأمین منافع عامه، در بدل تعویض قبلی و عادلانه، به موجب قانون مجاز می باشد.

تفتیش و اعلان دارایی شخص، تنها به حکم قانون صورت می گیرد.

ماده چهل ویکم

اشخاص خارجی در افغانستان حق ملکیت اموال عقاری را ندارند.

دعقار اجاره د پانگی اچونی په منظور د قانون له حکمونو سره سم جواز لري.
د بهرنیو ملکونو پر سیاسي نمایندگیو او پر هغو بین المللی موسسو چي افغانستان پکې غړیتوب لري دعقاري مالونو پلورل دقانون له حکمونو سره سم جواز لري.

دوڅلوپښتمه ماده

هر افغان مکلف دی د قانون له حکمونو سره سم دولت ته مالیه او محصول ورکړي.
هېڅ راز مالیه او محصول، د قانون له حکمه پرته نه وضع کېږي.
د مالیه او محصول اندازه او د ورکړې ډول یې د ټولنیز عدالت په رعایت د قانون په وسیله ښوول کېږي.
دا حکم د بهرنیو کسانو او موسسو په برخه کې هم تطبیقېږي.
هر ډول ورکړه شوې مالیه، محصول او عایدات، دولتی واحد حساب ته تحویلېږي.

درې څلوپښتمه ماده

زده کړه د افغانستان د ټولو اتباعو حق دی چې دلیسانس تر درجې پورې وړیا د دولت له خوا تامینېږي.
دولت مکلف دی چې په ټول افغانستان کې د متوازن معارف د عاملو او د منځنیو اجباري زده کړو د تامین لپاره اغېزمن پروگرام طرح او تطبیق کړي او د مورنیو ژبو د تدریس لپاره په هغو سیمو کې چې پرې خبرې کېږي لاره هواره کړي.

اجاره عقار به منظور سرمایه گذاری، مطابق به احکام قانون مجاز می باشد.
فروش عقار به نمایندگی های سیاسی دول خارجی و به موسسات بین المللی که افغانستان عضو آن باشد، مطابق به احکام قانون، مجاز می باشد.

ماده چهل و دوم

هر افغان مکلف است مطابق به احکام قانون به دولت مالیه و محصول تأدیه کند.
هیچ نوع مالیه و محصول، بدون حکم قانون، وضع نمی شود.
اندازه مالیه و محصول و طرز تأدیه آن، با رعایت عدالت اجتماعی، توسط قانون تعیین می گردد.
این حکم در مورد اشخاص و مؤسسات خارجی نیز تطبیق می شود.
هر نوع مالیه، محصول و عواید تأدیه شده، به حساب واحد دولتی تحویل داده می شود.

ماده چهل و سوم

تعلیم حق تمام اتباع افغانستان است که تا درجه لیسانس در مؤسسات تعلیمی دولتی به صورت رایگان از طرف دولت تأمین می گردد.
دولت مکلف است به منظور تعمیم متوازن معارف در تمام افغانستان، تأمین تعلیمات متوسطه اجباری، پروگرام مؤثر طرح و تطبیق نماید و زمینه تدریس زبانهای مادری را در مناطقی که به آنها تکلم می کنند فراهم کند.

څلورځلویښتمه ماده

دولت مکلف دی د ښځو د زده کړو د پراختیا او توازن د ایجاد په منظور، دکوچیانو د زده کړو د ښه والي او په هېواد کې د بې سوادۍ د له منځه وړلو لپاره اغېزمن پروگرامونه طرح او تطبیق کړي.

پنځه څلویښتمه ماده

دولت د اسلام د سپېڅلي دین د حکمونو او ملي فرهنگ پر بنسټ او له علمي اصولو سره سم، واحد تعلیمي نصاب طرح او تطبیقوي او د ښوونځیو د دیني مضمونونو نصاب په افغانستان کې د شتو اسلامي مذهبونو پر بنسټ تدوینوي.

شپږ څلویښتمه ماده

د لوړو، عمومي او اختصاصي زده کړو د موسسو جوړول او اداره کول، د دولت وظیفه ده.

د افغانستان اتباع کولای شي د دولت په اجازه د لوړو، عمومي، اختصاصي او دسواد د زده کړو موسسې جوړې کړي.

دولت کولای شي بهرنیو کسانو ته هم د قانون له حکمونو سره سم د لوړو، عمومي او اختصاصي زده کړو د موسسو د جوړولو اجازه ورکړي. د لوړو زده کړو په دولتي موسسو کې د شاملېدو شرطونه او له هغو سره نورې مربوطې چارې، د قانون له لپارې تنظیمېږي.

اووه څلویښتمه ماده

دولت د علم، فرهنگ، ادب او هنر د پرمختګ لپاره اغېزمن پروگرامونه طرح کوي.

ماده څهله وچهارم

دولت مکلف است به منظور ایجاد توازن و انکشاف تعلیم برای زنان، بهبود تعلیم کوچیان و امحای بی سوادۍ درکشور، پروگرامهای مؤثر طرح و تطبیق نماید.

ماده څهله وپنجم

دولت نصاب واحد تعلیمي را، بر مبنای احکام دین و فرهنگ و اسلام و فرهنگ ملی و تطبیق با اصول علمی، طرح و تطبیق می کند و نصاب مضامین دینی مکاتب را، بر مبنای مذاهب اسلامی موجود در افغانستان، تدوین می نماید.

ماده څهله وششم

تأسیس و اداره موسسات تعلیمات عالی، عمومی و اختصاصی وظیفه دولت است.

اتباع افغانستان می توانند به اجازه دولت به تأسیس موسسات تعلیمات عالی، عمومی، اختصاصی و سواد آموزی اقدام نمایند.

دولت می تواند تأسیس مؤسسات تعلیمات عالی، عمومی و اختصاصی را به اشخاص خارجی نیز مطابق به احکام قانون اجازه دهد.

شرایط شمول در مؤسسات تعلیمات عالی دولتی و سایر امور مربوط به آن، توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده څهله وهفتم

دولت برای پیشرفت علم، فرهنگ، ادب و هنر پروگرامهای مؤثر طرح می نماید.

دولت د مولف، مخترع او کاشف حقوق تضمینوي او په ټولو برخو کې علمي څېړنې هڅوي او ملاتړ یې کوي او دهغو له نتیجه څخه داغېزمنې گټې اخیستل د قانون له حکمونو سره سم عاموي.

دولت حقوق مؤلف، مخترع وکاشف را تضمین می نماید و تحقیقات علمی را در تمام عرصه ها تشویق و حمایت می کند و استفاده مؤثر از نتایج آن را، مطابق به احکام قانون، تعمیم می بخشد.

اته څلوېښتمه ماده

کار د هر افغان حق دی.

د کار د ساعتونو ټاکل، او یا معاشه رخصتي، دکار او کارگر حقوق او له هغو سره نورې مربوطې چارې د قانون له ليارې تنظيمېږي. د قانون د حکمونو په حدودو کې د کار او کسب انتخاب آزاد دی.

ماده ٤٧م

کار حق هر افغان است.

تعیین ساعات کار، رخصتی با مزد، حقوق کار و کارگر و سایر امور مربوط به آن توسط قانون تنظیم می گردد. انتخاب شغل و حرفه، در حدود احکام قانون، آزاد می باشد.

نهه څلوېښتمه ماده

د جبري کار تحمیل منع دی.

دجگړې، آفتونو او نورو داسې حالاتو کې چې عامه ژوند او هوساینه تهدید کړي فعاله برخه اخیستنه د هر افغان ملي وجیبه ده. پرماشومانو د کار تحمیل جواز نه لري.

ماده ٤٨م

تحمیل کار اجباری ممنوع است.

سهم گیری فعال در حالت جنگ، آفات و سایر حالاتی که حیات و آسایش عامه را تهدید کند، از وجایب ملی هر افغان می باشد. تحمیل کار بر اطفال جواز ندارد.

پنځوسمه ماده

دولت مکلف دی چې د یوې سالمې ادارې او د هېواد په اداري سیستم کې د سمون د رامنځ ته کېدو لپاره، لازم تدبیرونه ونیسي. اداره خپل اجراءات په بشپړه بې طرفۍ او د قانون له حکمونو سره سم عملي کوي. د افغانستان اتباع حق لري د قانون د حکمونو په حدودو کې له دولتي ادارو څخه اطلاعات ترلاسه کي. دا حق د نورو حقوقو او عامه امنیت ته له

ماده ٤٩م

دولت مکلف است به منظور ایجاد اداره سالم و تحقق اصلاحات در سیستم اداری کشور تدابیر لازم اتخاذ نماید.

اداره اجراءات خود را با بیطرفی کامل و مطابق به احکام قانون عملی می سازد.

اتباع افغانستان حق دسترسی به اطلاعات از ادارات دولتی را در حدود احکام قانون دارا می باشند. این حق جز صدمه به حقوق دیگران

زیان رسولو پرته، حدود نه لري.

د افغانستان اتباع د اهلیت له مخې او له هر ډول توپیر څخه پرته د قانون له حکمونو سره سم د دولت خدمت ته منل کېږي.

وامنیت عامه حدودی ندارد.

اتباع افغانستان بر اساس اهلیت و بدون هیچگونه تبعیض و به موجب احکام قانون به خدمت دولت پذیرفته می شوند.

یو پنځوسمه ماده

هر څوک چې له ادارې څخه بې وجهه زیانمن شي د تاوان اخیستلو مستحق دی او کولای شي د تاوان د ترلاسه کولو لپاره په محکمه کې دعوا اقامه کړي.

له هغو حالاتو پرته چې قانون ښوولی، دولت نشي کولای د باصلاحیته محکمې له حکمه پرته د خپلو حقوقو د ترلاسه کولو لپاره اقدام وکړي.

ماده پنجاه ویکم

هر شخص که از اداره بدون موجب متضرر شود مستحق جبران خساره می باشد و می تواند برای حصول آن در محکمه دعوا اقامه کند.

به استثنای حالاتی که در قانون تصریح گردیده است، دولت نمی تواند بدون حکم محکمه با صلاحیت به تحصیل حقوق خود اقدام کند.

دو پنځوسمه ماده

دولت د افغانستان د ټولو اتباعو لپاره د ناروغيو د مخنیوي او د وړيا علاج وسيلې او روغتيايي اسانتياوې د قانون له حکمونو سره سم تامینوي. دولت له قانون سره سم د خصوصي طبي خدمتونو او روغتيايي مرکزونو جوړول او پراختيا هڅوي او ملاتړ يې کوي. دولت د سالمې بدني روزنې د پياوړتيا او دملي او سيمه یيزو ورزشونو د پراختيا لپاره لازم تدبیرونه نیسي.

ماده پنجاه و دوم

دولت وسایل وقایه و علاج امراض و تسهیلات صحی رایگان را برای همه اتباع مطابق به احکام قانون تأمین می نماید. دولت تأسیس و توسعه خدمات طبی و مراکز صحی خصوصی را مطابق به احکام قانون تشویق و حمایت می کند. دولت به منظور تقویت تربیت بدنی سالم و انکشاف ورزشهای ملی و محلی تدابیر لازم اتخاذ می نماید.

درې پنځوسمه ماده

دولت د شهیدانو او مفقودینو له پاتې کسانو، د معلولینو او معیوبینو د بیا ځواکمنۍ او په ټولنه کې د هغوی د فعالې ونډې اخیستنې په خاطر د مالي مرستو او روغتيايي خدمتونو د تنظیم لپاره د قانون له

ماده پنجاه و سوم

دولت به منظور تنظیم خدمات طبی و مساعدت مالی برای بازماندگان شهدا و مفقودین و برای بازتوانی معلولین و معیوبین و سهم گیری فعال آنان در جامعه، مطابق به احکام قانون،

حکمونو سره سم لازم تدبیرونه نیسی:

دولت د متقاعدینو حقوق تضمینوي او له زړو کسانو، بې سر پرسته ښځو، معیوبینو او معلولینو او بې وسه یتیمانو سره د قانون له حکمونو سره سم لازمي مرستې کوي.

تدابیر لازم اتخاذ می نماید.

دولت حقوق متقاعدین را تضمین نموده، برای کهن سالان، زنان بی سرپرست، معیوبین و معلولین و ایتم بې بضاعت مطابق به احکام قانون کمک لازم به عمل می آورد.

څلور پنځوسمه ماده

کورنی د ټولني اساسي رکن دی او د دولت تر پاملرنې لاندې ده.

دولت د کورنی او په ځانگړې توگه د مور او ماشوم د جسمي او روحي روغتیا د تامین، د ماشومانو د روزني او د اسلام د سپېڅلي دین له احکامو سره د مغایرو رسومو د له منځه وړو لپاره لازم تدبیرونه نیسی.

ماده پنجاه و چهارم

خانواده رکن اساسی جامعه را تشکیل می دهد و مورد حمایت دولت قرار دارد.

دولت به منظور تأمین سلامت جسمی و روحی خانواده، بالاخص طفل و مادر، تربیت اطفال و برای ازبین بردن رسوم مغایر با احکام دین مقدس اسلام تدابیر لازم اتخاذ می کند.

پنځه پنځوسمه ماده

له هېواد څخه دفاع د افغانستان د ټولو اتباعو وجیبه ده.

د عسکري مکلفیت د دورې د تیروولو شرطونه د قانون له ليارې تنظیمېږي.

ماده پنجاه و پنجم

دفاع از وطن وجیبه تمام اتباع افغانستان است.

شرایط اجرای دوره مکلفیت عسکری توسط قانون تنظیم می گردد.

شپږ پنځوسمه ماده

د اساسي قانون د حکمونو پيروي، د قوانینو اطاعت او دعامة نظم او امنیت رعایت د افغانستان د ټولو خلکو وجیبه ده.

د قانون له حکمونو څخه بې خبري عذر نه گڼل کېږي.

ماده پنجاه و ششم

پیروی از احکام قانون اساسی، اطاعت از قوانین و رعایت نظم و امن عامه وجیبه تمام مردم افغانستان است.

بی خبری از احکام قانون عذر دانسته نمی شود.

اووه پنځوسمه ماده

دولت په افغانستان کې د خارجي اتباعو حقوق او

ماده پنجاه و هفتم

دولت حقوق و آزادی های اتباع خارجی را در

آزادی له قانون سره سم تضمینوي دا کسان د بین المللی حقوقو د قواعدو په حدودوکې د افغانستان د دولت د قوانینو په رعایت مکلف دي.

افغانستان، طبق قانون تضمین می کند. این اشخاص در حدود قواعد حقوق بین المللی به رعایت قوانین دولت افغانستان مکلف می باشند.

اته پنځوسمه ماده

دولت په افغانستان کې د بشر د حقوقو د رعایت د څارنې، ښه والي او ملاتړ لپاره، د افغانستان د بشر د حقوقو خپلواک کمېسیون جوړوي.

ماده پنجاه و هشتم

دولت به منظور نظارت بر رعایت حقوق بشر در افغانستان و بهبود و حمایت از آن، کمیسیون مستقل حقوق بشر افغانستان را تأسیس می نماید.

هرڅوک کولای شي دخپلو بشري حقوقو د نقض په صورت کې دې کمېسیون ته شکایت وکړي. کمېسیون کولای شي د افرادو د بشري حقوقو د نقض موارد مربوطو قانوني څانگو ته راجع کړي او دهغوي له حقوقو څخه په دفاع کې مرسته وکړي. د دې کمېسیون جوړښت او د کار ډول یې د قانون له لپارې تنظیمېږي.

هر شخص می تواند در صورت نقض حقوق بشری خود، به این کمیسیون شکایت نماید. کمیسیون می تواند موارد نقض حقوق بشری افراد را به مراجع قانونی راجع سازد و در دفاع از حقوق آنها مساعدت نماید. تشکیل و طرز فعالیت این کمیسیون توسط قانون تنظیم می گردد.

نهه پنځوسمه ماده

هېڅوک نشي کولای په دې اساسي قانون کې له راغلو آزادیو او حقوقو څخه په ناوړه استفادې د هېواد د خپلواکي، زمکنې بشپړتیا، ملي واکمنۍ او ملي وحدت پر ضد عمل وکړي.

ماده پنجاه ونهم

هیچ شخص نمی تواند با سوء استفاده از حقوق و آزادیهای مندرج این قانون اساسی، بر ضد استقلال، تمامیت ارضی، حاکمیت و وحدت ملی عمل کند.

دریم فصل

جمهور رئیس

فصل سوم

رئیس جمهور

شپېتمه ماده

جمهور رئیس د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت په سر کې دی چې خپل واکونه په اجرائیه، مقننه او قضائیه برخو کې د دې اساسي قانون له

ماده شصتم

رئیس جمهور در رأس دولت جمهوری اسلامی افغانستان قرار داشته، صلاحیت های خود را در عرصه های اجرائیه، تقنینیه و قضائیه، مطابق

حکمونو سره سم عملی کوي.

جمهور رئیس دوه، لومړی او دویم مرستیالان لري.

د جمهور ریاست کانديد د خپلو مرستیالانو نومونه د خان له کانديدولو سره يوځای ملت ته اعلاموي.

د جمهور رئیس لومړی مرستیال د جمهور رئیس

د غیاب، استعفا او یا مړینې په حالاتو کې ددې اساسي قانون له مندرجو حکمونو سره سم کار کوي.

د جمهور رئیس د لومړي مرستیال په غیاب کې، دویم مرستیال د اساسي قانون له مندرجو احکامو سره سم عمل کوي.

یوشپېتمه ماده

جمهور رئیس د رای ورکونکیو د آزادو، عمومي، پټو او مستقیمو رایو له لارې په سلو کې تر پنځوسو زیاتو رایو په ترلاسه کولو انتخابېږي.

د جمهور رئیس وظیفه تر انتخاباتو وروسته د پنځم کال د غبرگولي په لومړۍ نیټه پای ته رسېږي.

د جمهور رئیس د کار ترپای ته رسېدو د مخه د نوی جمهور رئیس د ټاکلو لپاره انتخابات، له دیرشو تر شپیتو ورځو پورې، موده کې کېږي.

که چېرې په لومړي پړاو کې له کانديدانو څخه یو هم ونه کړای شي چې په سلو کې تر پنځوسو زیاتې

رایې ترلاسه کړي، انتخابات د دوهم ځل لپاره د انتخاباتو د نناچود نېټې تراعلان وروسته ددو اوونيو

په اوږدو کې ترسره کېږي. داځل یوازې هغه دوه تنه کانديدان په انتخاباتو کې برخه اخلي چې په لومړي

په احکام این قانون اساسی، اعمال می کند.

رئیس جمهور دارای دومعاون، اول ودوم، می باشد.

کانديد ریاست جمهوری نام هر دومعاون را همزمان باکانديد شدن خود به ملت اعلام میدارد.

معاون اول رئیس جمهور در حالت غیاب،

سلسلهٔ وظایف را تین رئیس جمهور، مطابق به احکام مندرج این قانون اساسی، عمل می کند.

در غیاب معاون اول رئیس جمهور، معاون دوم مطابق به احکام مندرج این قانون اساسی عمل می کند.

ماده شصت و یکم

رئیس جمهور با کسب اکثریت بیش از پنجاه فی صد آرای رأی دهندگان از طریق رأی گیری آزاد، عمومی، سری و مستقیم انتخاب می گردد.

وظیفه رئیس جمهور در اول جوزای سال پنجم بعد از انتخابات پایان می یابد.

انتخابات به منظور تعیین رئیس جمهور جدید در خلال مدت سی الی شصت روز قبل از پایان کار رئیس جمهور برگزار می گردد.

هرگاه در دور اول هیچ یک از کانديدان نتواند

اکثریت بیش از پنجاه فی صد آرا را به دست آورد، انتخابات برای دور دوم در ظرف دو

هفته از تاریخ اعلام نتایج انتخابات برگزار می گردد و در این دور تنها دو نفر از کانديدانی که

بیشترین آرا را در دور اول به دست آورده اند،

پراو کی بی ترټولوزياتی رای ترلاسه کړې وي.
د انتخاباتو په دویم پړاو کې هغه څوک چې د رایو اکثریت ترلاسه کړي، جمهور رئیس ګڼل کېږي. که چېرې د جمهوري ریاست یو کانديد د رای ګیرۍ د لومړي یا دویم پړاو په جریان او یا تر انتخاباتو وروسته او یا د انتخاباتو دنتایجو له اعلان څخه پخوا مړ شي، نوي انتخابات د قانون له حکمونو سره سم کېږي.

دوشپېتمه ماده

څوک چې جمهوري ریاست ته کانديدېږي، باید دلاندنيو شرطونو لرونکی وي:
۱. د افغانستان تبعه، مسلمان، له افغان مور او پلار څخه زېږېدلی وي او د بل هېواد تابعیت ونه لري؛
۲. د کانديدېدو په ورځ يې عمر ترخلوېښتو کلونو لږ نه وي؛
۳. دمحکمې له خوا د بشري ضد جرمونو، او جنایت په ارتکاب او یا له مدني حقوقو څخه په محرومي محکوم شوی نه وي؛
هیڅ شخص نشي کولای له دوو دورو زیات د جمهور رئیس په حیث وټاکل شي.
په دې ماده کې راغلي حکم د جمهور رئیس د مرستیالانو په برخه کې هم تطبیقېږي.

دري شپېتمه ماده

جمهور رئیس د کار تر پیل دمخه، د ځانګړې کړنلارې سره سم، چې د قانون له ليارې تنظیمېږي، د لاندې لوره یادوي:

بسم الله الرحمن الرحيم

"د لوی خدای ﷻ په نامه لوره کوم چې د اسلام د

شرکت می نمایند.

در دور دوم انتخابات، کانديدی که اکثریت آرا را کسب کند، رئیس جمهور شناخته می شود. هرگاه یکی ازکانديدان ریاست جمهوری در جریان دور اول یا دوم رأی ګیری و یا بعد از انتخابات و قبل از اعلام نتایج انتخابات وفات نماید، انتخابات مجدد مطابق به احکام قانون برگزار می گردد.

ماده شصت و دوم

شخصی که به ریاست جمهوری کانديد می شود، واجد شرایط ذیل می باشد:
۱. تبعه افغانستان، مسلمان و متولد از والدین افغان بوده و تابعیت کشور دیگری را نداشته باشد؛
۲. در روز کانديد شدن سن وی از چهل سال کمتر نباشد؛
۳. از طرف محکمه به ارتکاب جرایم ضد بشری، جنایت و یا حرمان از حقوق مدنی محکوم نشده باشد.
هیچ شخص نمی تواند بیش از دو دوره به حیث رئیس جمهور انتخاب گردد.
حکم مندرج این ماده در مورد معاونین رئیس جمهور نیز تطبیق می گردد.

ماده شصت و سوم

رئیس جمهور قبل از تصدی وظیفه، مطابق به طرز العمل خاص که توسط قانون تنظیم می گردد، حلف آتی را به جا می آورد:

بسم الله الرحمن الرحيم

"به نام خداوند بزرگ ﷻ سوگند یاد می کنم که

سپېڅلي دين پيروي او ساتنه وکړم. د اساسي قانون او نورو قوانينو رعايت او د تطبيق څارنه وکړم. د افغانستان د خپلواکي، ملي واکمني، زمکني بشپړتيا ساتنه او د افغانستان د خلکو حقوق او گټې خوندي کړم او د لوی خدای ﷻ له دربار څخه د مرستې په غوښتلو او د ملت په ملاتړ د افغانستان د خلکو د پرمختگ او هوسايي په لاره کې خپلې هڅې جاري وساتم".

څلور شپېتمه ماده

جمهور رئيس لاندې واکونه او وظيفې لري:

۱. د اساسي قانون د اجرا څارل؛
۲. د ملي شورا په تصويب د هېواد د سياست د اساسي کړنو ټاکل؛
۳. د افغانستان د وسله والو ځواکونو ستر مشرتوب؛
۴. د ملي شوری په تاييد د جگړې او متارکې اعلانول؛
۵. د زمکني بشپړتيا او د خپلواکي دساتنې د دفاع په حالت کې د لازم تصميم نيول؛
۶. د ملي شوری په تاييد له افغانستان څخه بهر ته د وسله والو ځواکونو د ټولگيو لېږل؛
۷. د دې اساسي قانون په (نېه شپېتمه) ماده کې له راغلي حالت پرته، د لويې جرگې راغوښتل؛
۸. د ملي شوری په تاييد د اضطراري حالت اعلان او دهغه پای ته رسول؛
۹. د ملي شوری او لويې جرگې دغوښو پرايستل؛
۱۰. د جمهوري رياست د مرستيالانو د استعفي

دين مقدس اسلام را اطاعت واز آن حمايت کوم. قانون اساسي وسایر قوانين رارعايت واز تطبيق آن مواظبت نمايم. از استقلال، حاکميت ملی و تماميت ارضی افغانستان حراست و حقوق و منافع مردم افغانستان را حفاظت کوم و با استعانت از بارگاه پروردگار متعال و پشتيانی ملت، مساعی خود را در راه سعادت و ترقی مردم افغانستان بکار برم."

ماده شصت و چهارم

رئيس جمهوردارای صلاحيتها ووظايف ذيل می باشد:

۱. مراقبت از اجرای قانون اساسی؛
۲. تعیین خطوط اساسی سیاست کشور به تصویب شورای ملی؛
۳. قیادت اعلاى قواى مسلح افغانستان؛
۴. اعلان حرب و متارکه به تأیید شورای ملی؛
۵. اتخاذ تصمیم لازم در حالت دفاع از تمامیت ارضی و حفظ استقلال؛
۶. فرستادن قطعات قواى مسلح به خارج افغانستان به تأیید شورای ملی؛
۷. دایر نمودن لویه جرگه به استثنای حالت مندرج ماده شصت و نهم این قانون اساسی؛
۸. اعلان حالت اضطرار به تأیید شورای ملی و خاتمه دادن به آن؛
۹. افتتاح اجلاس شورای ملی و لویه جرگه؛
۱۰. قبول استعفاى معاونین ریاست

جمهوری؛	منل؛
۱۱. تعیین وزراء، لوی څارنوال، رئیس بانک مرکزی، رئیس امنیت ملی و رئیس سره میاشت به تایید ولسی جرگه و عزل و قبول استعفاى آنها؛	۱۱. د ولسی جرگې په تایید د وزیرانو، لوی څارنوال، د مرکزی بانک، د ملي امنیت او سرې میاشتي د رئیسانو ټاکل او د هغوی عزلول او داستعفی منل؛
۱۲. تعیین رئیس و اعضای ستره محکمه به تأیید ولسی جرگه؛	۱۲. د ولسی جرگې په تایید د سترې محکمې د رئیس او غړیو ټاکل؛
۱۳. تعیین، تقاعد، قبول استعفا و عزل قضات، صاحب منصبان قوای مسلح، پولیس و امنیت ملی و مامورین عالی رتبه مطابق به احکام قانون؛	۱۳. د قانون له حکمونوسره سم د قاضیانو، د وسله والو ځواکونو، پولیسو، د ملي امنیت د منصبدارانو او د لوړ رتبه مامورینو ټاکل، تقاعد ورکول، د استعفی منل او عزلول؛
۱۴. تعیین سران نمایندگی های سیاسی افغانستان نزد دول خارجی و موسسات بین المللی؛	۱۴. په بهرنیو هیوادونو او نړیوالو موسسو کې د افغانستان د سیاسي نماینده گيو د مشرانو ټاکل؛
۱۵. قبول اعتماد نامه های نمایندگان سیاسی خارجی در افغانستان؛	۱۵. په افغانستان کې د بهرنیو سیاسي نماینده گانو د باورلیکونو منل؛
۱۶. توشیح قوانین و فرامین تقنینی؛	۱۶. د قوانینو او تقنیني فرمانونو توشیح کول.
۱۷. اعطای اعتبار نامه به غرض عقد معاهدات بین الدول مطابق به احکام قانون؛	۱۷. د قانون له حکمونو سره سم د دولتونو ترمنځ د معاهدو د عقد لپاره د باور لیکونو ورکول؛
۱۸. تخفیف و عفو مجازات مطابق به احکام قانون؛	۱۸. د قانون له حکمونو سره سم د جزاگانو تخفیف او بخښل؛
۱۹. اعطای مدالها، نشانها و القاب افتخاری مطابق به احکام قانون؛	۱۹. د قانون له حکمونو سره سم د مهالونو، نښانونو او افتخاري لقبونو ورکول؛
۲۰. تأسیس کمیسیونها به منظور بهبود اداره کشور مطابق به احکام قانون؛	۲۰. د هېواد د ادارې د سمون په منظور، د قانون له مخې، د کمېسیونونو جوړول؛
۲۱. سایر صلاحیتها و وظایف مندرج این قانون اساسی.	۲۱. په دې اساسي قانون کې نور راغلي واکونه او وظایف.

پنځه شپېتمه ماده

جمهور رئیس کولای شي په مهمو ملي، سياسي، ټولنيزو او يا اقتصادي چارو کې د افغانستان د خلکو ټولپوښتنې ته مراجعه وکړي. ټولپوښتنه بايد د دې اساسی قانون د حکمونو مخالفه او د هغه د تعديل مستلزم نه وي.

شپږ شپېتمه ماده

جمهور رئیس په دې اساسی قانون کې د راغلو واکونو د عملي کولو په برخه کې د افغانستان د خلکو لوړ مصلحتونه په پام کې نیسي. جمهور رئیس نشي کولای چې د قانون له حکمه پرته دولتي ملکیتونه او شتمنی وپلوري او يا يې وبخښي.

جمهور رئیس نشي کولای د خپل کار په دوران کې له خپل مقام څخه په ژبنیو، سیمه ییزو، قومي، مذهبي او ګوندي ملحوظاتو ګټه واخلي.

اووه شپېتمه ماده

د جمهور رئیس د استعفی، عزل، مړینې او يا په صعب العلاجه ناروغۍ د اخته کېدلو په صورت کې چې د وظیفې د اجرا مخه نیسي د جمهور رئیس لومړی مرستیال د جمهور رئیس واکونه او وظایف په غاړه اخلي.

جمهور رئیس خپله استعفی په خپله ملي شوری ته اعلاموي.

د صعب العلاجه ناروغۍ تثبیت د هغه طبی هیئت له خوا کېږي چې ستره محکمه يې ټاکنې.

ماده شصت و پنجم

رئیس جمهور می تواند در موضوعات مهم ملی سیاسی، اجتماعی و یا اقتصادی به آرای عمومی مردم افغانستان مراجعه نماید. مراجعه به آرای عمومی نباید مناقض احکام این قانون اساسی و یا مستلزم تعدیل آن باشد.

ماده شصت و ششم

رئیس جمهور در اعمال صلاحیتهای مندرج این قانون اساسی، مصالح علیای مردم افغانستان را رعایت می کند.

رئیس جمهور نمی تواند بدون حکم قانون ملکیت های دولتی را بفروشد یا اهدا کند.

رئیس جمهور نمی تواند در زمان تصدی وظیفه از مقام خود به ملحوظات لسانی، سمتی، قومی، مذهبی و حزبی استفاده نماید.

ماده شصت و هفتم

در صورت استعفا، عزل یا وفات رئیس جمهور و یا مریضی صعب العلاج که مانع اجراء وظیفه شود، معاون اول رئیس جمهور صلاحیتها و وظایف رئیس جمهور را به عهده می گیرد.

رئیس جمهور استعفاي خود را شخصاً به شورای ملی اعلام می نماید.

تثبیت مریضی صعب العلاج توسط هیئت طبی با صلاحیت که از طرف ستره محکمه تعیین می گردد صورت می گیرد.

په داسی حالاتو کی د نوي جمهور رئیس د ټاکلو لپاره په درې مېاشتو کې دننه ددې اساسي قانون د یوشپېتمې مادې له حکم سره سم انتخابات کېږي.

د جمهور رئیس لومړی مرستیال د لنډ مهاله جمهور رئیس په توګه، د وظیفې د ترسره کولو په موده کې لاندینی چارې نشی ترسره کولای:

۱. د اساسي قانون تعدیل؛

۲. د وزیرانو عزل؛

۳. ټولپوښتنه.

د جمهور رئیس مرستیالان د دې اساسي قانون له حکمونو سره سم کولای شي خان جمهوري ریاست ته کاندید کېږي.

د جمهور رئیس په غیاب کې د لومړي مرستیال وظایف د جمهور رئیس په ولسي جرګه کېږي.

اته شپېتمه ماده

که چېرې د جمهور رئیس یو مرستیال استعفی وکړي او یا مړشي د هغه پرځای بل شخص د جمهور رئیس له خوا او د ولسي جرګې په تأیید ټاکل کېږي.

د جمهور رئیس او د هغه د لومړي مرستیال د یوځای مړینې په صورت کې په ترتیب سره دویم مرستیال، د مشرانو جرګې رئیس د ولسي جرګې رئیس او د بهرنیو چارو وزیر یو په بل پسي د دې اساسي قانون د (اوه شپېتمې) مادې له حکم سره سم د جمهور رئیس وظیفې په غاړه اخلي.

نهه شپېتمه ماده

جمهور رئیس د ملت او ولسي جرګه په واندې

درین حالات در خلال مدت سه ماه انتخابات به منظور تعیین رئیس جمهور جدید طبق ماده شصت ویکم این قانون اساسی برگزار می گردد.

معاون اول رئیس جمهور در زمان تصدی به حیث رئیس جمهور موقت امور نیل را انجام داده نمی تواند:

۱. تعدیل قانون اساسی؛

۲. عزل وزراء؛

۳. مراجعه به آرای عامه.

معاونین رئیس جمهور می توانند مطابق به احکام این قانون اساسی خود را به ریاست جمهوری کاندید نمایند.

در صورت غیاب رئیس جمهور، وظایف معاون اول توسط رئیس جمهور تعیین می گردد.

ماده شصت و هشتم

هرگاه یکی از معاونین رئیس جمهور استعفاء و یا وفات نماید عوض وی شخص دیگری توسط رئیس جمهور به تأیید ولسي جرګه تعیین می گردد.

در صورت وفات همزمان رئیس جمهور و معاون اول وی، بالترتیب معاون دوم، رئیس مشرانو جرګه، رئیس ولسي جرګه و وزیر خارجه یکی بعد دیگری مطابق به حکم مندرج ماده شصت و هفتم این قانون اساسی وظایف رئیس جمهور را به عهده می گیرد.

ماده شصت و نهم

رئیس جمهور در برابر ملت و ولسي جرګه

ددې مادې د احكامو مطابق مسئول دی.

پر جمهور رئیس د بشري ضد جرمونو، ملي خيانت يا جنایت د ارتکاب تور لگول د ولسي جرگې د ټولو غړيو د دريمې برخې له خوا غوښتل کېدای شي. که چېرې داغوښتنه د ولسي جرگې د ټولو غړيو له دريو څخه د دوو برخو د رایو له خوا تاييد شي، ولسي جرگه د يوې مياشتې دننه لويه جرگه دايروي.

که لويه جرگه منسوب شوی اتهام د ټولو غړيو له دريو څخه د دوو برخو د رایو په اکثريت تصویب کړي، جمهور رئیس له وظيفې څخه گوښه او موضوع ځانگړې محکمې ته سپارل کېږي. ځانگړې محکمې د ولسي جرگې له دريو غړيو، د سترې محکمې له دريو غړيو چې لويه جرگه يې ټاکي او د مشرانو جرگې له رئیس څخه جوړېږي. دعوی د هغه شخص له خوا چې د لويې جرگې له خوا ټاکل کېږي، اقامه کېږي.

په دې حالت کې د دې اساسي قانون په (اوه شپېتمه) ماده کې راغلي حکمونه تطبیقېږي.

اوپايمه ماده

د جمهور رئیس تنخوا او لگښتونه د قانون له ليارې تنظيمېږي.

جمهور رئیس خدمت د دورې ترختمېدو وروسته د عزل له حالته پرته د خپل ژوند په پاتې موده کې د جمهوري رياست د دورې له مالي حقوقو څخه د قانون له حکمونوسره سم، گټه اخلي.

مطابق به احكام اين ماده مسئول می باشد.

اتهام علیه رئیس جمهور به ارتکاب جرایم ضد بشری، خیانت ملی یا جنایت، از طرف یک ثلث کل اعضای ولسی جرگه تقاضا شده می تواند. در صورتیکه این تقاضا از طرف دو ثلث کل آرای ولسی جرگه تاييد گردد، ولسی جرگه در خلال مدت یک ماه لويه جرگه را دایر می نماید.

هر گاه لويه جرگه اتهام منسوب را به اکثریت دو ثلث آرای کل اعضا تصویب نماید، رئیس جمهور از وظيفه منفصل و موضوع به محکمې خاص محول می گردد. محکمې خاص متشکل است از رئیس مشرانو جرگه، سه نفر از اعضای ولسی جرگه و سه نفر از اعضای ستره محکمې به تعیین لويه جرگه. اقامه دعوی توسط شخصی که از طرف لويه جرگه تعیین می گردد صورت می گیرد.

در این حالت احكام مندرج ماده شصت و هفتم این قانون اساسی تطبیق می گردد.

ماده هفتادم

معاش و مصارف رئیس جمهور توسط قانون تنظیم می گردد.

رئیس جمهور بعد از ختم دوره خدمت، به استثنای حالت عزل، برای بقیه مدت حیات از حقوق مالی دوره ریاست جمهوری مطابق به احكام قانون مستفید می شود.

څلورم فصل

حکومت

يو اويايمه ماده

حکومت له وزيرانو څخه جوړ دی چې د جمهور رئیس تر ریاست لاندې کار کوي. د وزیرانو شمېر او وظيفې د قانون له لپارې تنظيمېږي.

دو اويايمه ماده

څوک چې د وزير په توگه ټاکل کېږي باید لاندیني شرطونه ولري:

۱. یوازې د افغانستان د تابعیت لرونکی وي؛
- که چېرې د کوم وزارت کانديد د بل هېواد تابعیت هم ولري ولسی جرگه د هغه د تأیید یا رد صلاحیت لري؛
۲. لوړ تحصیلات، کاري تجربه او ښه شهرت ولري؛
۳. عمر يې تر پنځه دېرش کلونو لږ نه وي؛
۴. د محکمې له خوا د بشری ضد جرمونو او جنایت په ارتکاب او یا له مدني حقوقو څخه په محرومي محکوم شوی نه وي.

درې اويايمه ماده

کېدای شي وزیران د ملي شوری له غړيو او یا له هغو د باندې وټاکل شي.

کله چې د ملي شوری غړی د وزیر په توگه وټاکل شي، په شوری کې خپل غړیتوب له لاسه ورکوي او د هغه پرځای بل شخص د قانون له حکم سره سم ټاکل کېږي.

فصل چهارم

حکومت

ماده هفتادویکم

حکومت متشکل است از وزرا که تحت ریاست رئیس جمهور اجرای وظیفه می نمایند. تعداد وزرا و وظایف شان توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده هفتادودوم

شخصی که به حیث وزیر تعیین می شود واجد شرایط ذیل می باشد:

۱. تنها حامل تابعیت افغانستان باشد؛
- هرگاه کانديد وزارت تابعیت کشور دیگری را نیز داشته باشد، ولسی جرگه صلاحیت تأیید و یارد آنرا دارد؛
۲. دارای تحصیلات عالی، تجربه کاری و شهرت نیک باشد؛
۳. سن وی از سی و پنج سال کمتر نباشد؛
۴. از طرف محکمه به ارتکاب جرایم ضد بشری، جنایت و یا حرمان از حقوق مدنی محکوم نشده باشد.

ماده هفتادوسوم

وزرا می توانند از اعضای شورای ملی یا خارج از آن تعیین شوند.

مترادف: گاه عضو شورا می باشد، به حیث وزیر تعیین شود، عضویت خود را در شوری از دست می دهد و در عوض وی شخص دیگری مطابق به حکم قانون تعیین می گردد.

څلور اويايمه ماده

وزيران د وظيفې له پيله مخکې د جمهور رئيس په وړاندې، لاندینۍ لورې کوي:

بسم الله الرحمن الرحيم

"د لوی خدای ﷻ په نامه لورې کوم چې د اسلام د سپېڅلي دين د حکمونو حمايت، د اساسي قانون او د افغانستان د نورو قوانينو رعايت، د اتباعو د حقوقو حفاظت، د افغانستان د خپلواکۍ، زمکۍ بشپړتيا او د خلکو د ملي وحدت ساتنه وکړم او په خپلو ټولو اعمالو کې خدای ﷻ حاضر گڼم او خپلې راسپارل شوې وظيفې په رښتينولۍ سرته رسوم."

پنځه اويايمه ماده

حکومت لاندینۍ وظيفې لري:

۱. ددې اساسي قانون او نورو قوانينو د احکامو او د محکمو د قطعي پرېکړو عملي کول؛
۲. د خپلواکۍ ساتل، له زمکۍ بشپړتيا څخه دفاع او په نړيواله ټولنه کې د افغانستان د حيثيت او گټو ساتل؛
۳. د عامه نظم او امن ټينگول او د هر راز اداري فساد له منځه وړل؛
۴. د بودجي ترتيبول، د دولت د مالي وضعي تنظيمول او د عامه شتمنۍ ساتل؛
۵. د ټولنيزو، فرهنگي، اقتصادي او تکنالوژيکي د پرمختيايي پروگرامونو طرح او تطبيق؛
۶. ملي شوري ته د مالي کال په پای کې د سرته رسيدلو چارو او د نوي مالي کال د مهمو پروگرامونو په باب گزارش ورکول؛

ماده هفتادو چهارم

وزرا قبل از تصدی وظيفه حلف آتی را به حضور رئيس جمهور، به جامی آورند:

بسم الله الرحمن الرحيم

"به نام خداوند بزرگ ﷻ سوگند ياد می کنم که دين مقدس اسلام را حمايت، قانون اساسی و ساير قوانين افغانستان را رعايت، حقوق اتباع را حفاظت و از استقلال، تماميت ارضی و وحدت ملی مردم افغانستان حراست کنم و در همه اعمال خود خداوند ﷻ را حاضر دانسته، وظيفات محوله را صادقانه انجام دهم."

ماده هفتاد و پنجم

حکومت دارای وظيفات ذيل می باشد:

۱. تعميل احکام اين قانون اساسی و ساير قوانين و فيصله های قطعی محاکم؛
۲. حفظ استقلال، دفاع از تماميت ارضی و صيانت منافع و حيثيت افغانستان در جامعه بين المللی؛
۳. تأمین نظم و امن عامه و از بين بردن هر نوع فساد اداری؛
۴. ترتيب بودجه، تنظيم وضع مالی دولت و حفاظت دارایی عامه؛
۵. طرح و تطبيق پروگرامهای انکشافی اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تکنالوژيکی؛
۶. ارائه گزارش به شورای ملی در ختم سال مالی در باره امور انجام شده و پروگرام های عمده سال مالی جديد؛

۷. د هغونورو وظیفو ترسره کول چی ددې اساسی قانون او نورو قوانینو له مخې د حکومت له وظیفو څخه گڼل شويدي.

۷. انجام سایر وظایفی که به موجب این قانون اساسی وقوانین دیگر از وظایف حکومت دانسته شده است.

شپږ اويايمه ماده

حکومت د هېواد د سياست د اساسی کړنو د تطبيق او دخپلو وظیفو د تنظيمولو لپاره مقررات وضع او تصویبوي. د امقررات باید د هېڅ قانون له نص یا روح سره مناقض نه وي.

ماده هفتاد و ششم

حکومت برای تطبيق خطوط اساسی سياست کشور و تنظيم وظایف خود مقررات وضع و تصویب می کند. این مقررات باید مناقض نص یا روح هېچ قانون نباشد.

ملي شوری د لومړۍ غونډې تر جوړېدو وروسته د دېرشو ورځو په اوږدو کې هغې ته وړاندې شي او که د ملي شوری له خوا رد شي، اعتبار نه لري.

اتيايمه ماده

وزيران نشي کولای د خپل کار په دوران کې له خپل مقام څخه په ژبنیو، سیمه ییزو، قومي، مذهبي او ګوندي ملحوظاتو ګټه واخلي.

بايد در خلال سی روز از تاریخ انعقاد نخستین جلسه شورای ملی به آن تقدیم شود، و در صورتی که از طرف شورای ملی رد شود، از اعتبار ساقط می گردد.

ماده هشتادم

وزرا نمی توانند در زمان تصدی وظیفه از مقام خود به ملحوظات لسانی، سمتی، قومی، مذهبی و حزبی استفاده نمایند.

پنجم فصل

ملي شوری

فصل پنجم

شورای ملی

یواتيايمه ماده

د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت ملي شوری، د ستر تقنیني اورګان په توګه د افغانستان د خلکو د ارادې ښکارندویه ده او د ټول ملت نمایندګي کوي.

د شوری هر غړی د رایې د څرګندونې په وخت کې، د افغانستان د خلکو عمومي مصلحتونه او سترې ګټې د خپل قضاوت محور ټاکي.

دو اتيايمه ماده

ملي شوری له دوو مجلسونو: ولسي جرګې او مشرانو جرګې څخه جوړه ده. هېڅوک نشي کولای په یوه وخت کې د دواړو مجلسونو غړی وي.

دري اتيايمه ماده

د ولسي جرګې غړي د خلکو د آزادو،

ماده هشتادويکم

شورای ملی دولت جمهوري اسلامی افغانستان به حیث عالی ترین ارګان تقنینی مظهر اراده مردم آن است و از قاطبه ملت نمایندګی می کند.

هر عضو شوری در موقع اظهار رأی، مصالح عمومی و منافع علیای مردم افغانستان را مدار قضاوت قرار می دهد.

ماده هشتادودوم

شورای ملی متشکل از دو مجلس: ولسی جرګه و مشرانو جرګه می باشد. هیچ شخص نمی تواند در يك وقت عضو هر دو مجلس باشد.

ماده هشتاد وسوم

اعضای ولسی جرګه توسط مردم از طریق

عمومي، پټو او مستقيمو انتخاباتو له لارې
انتخابېږي.

د ولسي جرگې د کار دوره د پنځم کال د چنگاښ
په لومړۍ نېټه د انتخاباتو د نتيجه اعلان څخه
وروسته پای ته رسېږي او نوې شوري په کار پيل
کوي.

د ولسي جرگې د دورې تر ختميدو دمخه له دېرشو
څخه تر شپږو ورځو پورې موده کې د ولسي جرگې
د غړيو انتخابات کېږي.

د ولسي جرگې د غړيو شمېر د هرې حوزې د نفوسو د
شمېر په تناسب زيات نه زيات تر (۲۵۰) کسانو
پورې دی.

انتخاباتي حوزې، او ورسره نور مربوط مسايل د
انتخاباتو په قانون کې ټاکل کېږي.

د انتخاباتو په قانون کې بايد داسې تدبیره ونيول
شي چې انتخاباتي نظام د افغانستان د ټولو خلکو لپاره
عمومي او عادلانه استازيتوب تأمین کړي او د نفوسو
په تناسب دې له هر ولايت څخه په اوسط ډول
لږترلږه دو بښځينه وکيلې په ولسي جرگه کې
غړيتوب تر لاسه کړي.

څلور اتيايمه ماده

د مشرانو جرگې غړي په لاندې ډول انتخاب او
ټاکل کېږي:

۱. د هرې ولايتي جرگې له غړيو څخه يو تن د
مربوطې جرگې په انتخاب، د څلورو کلونو
لپاره؛

۲. د هر ولايت د ولسواليو د جرگو له غړيو
څخه يو تن، د مربوطو جرگو په انتخاب، د
دريو کلونو لپاره؛

انتخابات آزاد، عمومي، سري و مستقيم انتخاب
می گردند.

دوره کار ولسي جرگه به تاريخ اول سرطان
سال پنجم، بعد از اعلان نتایج انتخابات به پایان
می رسد و شورای جدید به کار آغاز می
نماید.

انتخابات اعضای ولسي جرگه در خلال مدت
سی الی شصت روز قبل از پایان دوره ولسي
جرگه برگزار می گردد.

تعداد اعضای ولسي جرگه به تناسب نفوس
هر حوزه حداکثر دوصدو پنجاه نفر می
باشد.

حوزه های انتخاباتی و سایر مسايل مربوط به
آن در قانون انتخابات تعیین می گردد.

در قانون انتخابات باید تدبیری اتخاذ گردد
که نظام انتخاباتی، نمایندگی عمومی و
عادلانه را برای تمام مردم کشور تأمین نماید
و به تناسب نفوس از هر ولايت طور اوسط
حداقل دو وکیل زن در ولسي جرگه عضویت
یابد.

ماده هشتادو چهارم

اعضای مشرانو جرگه به ترتیب ذیل انتخاب و
تعیین می شوند:

۱. از جمله اعضای شورای هر ولايت، یک
نفر به انتخاب شورای مربوط برای مدت
چهار سال؛

۲. از جمله اعضای شوراها و ولسوالیهای
هر ولايت، یک نفر به انتخاب شوراها
مربوط برای مدت سه سال؛

۰۳ پاتې درېمه برخه غړي، د معلولينو او معيوبينو د دوو تنو او کوچيانو د دوو تنو استازيو په گډون د هېواد له خيبرو او تجربه لرونکو کسانو څخه د پنځو کلونو لپاره، د جمهور رئيس له خوا ټاکل کېږي.

جمهور رئيس له دې اشخاصو څخه په سلو کې پنځوس پنځې ټاکي.

هغه شخص چې د مشرانو جرگې د غړي په توگه انتخابېږي په مربوطه جرگه کې خپل غړيتوب له لاسه ورکوي او دده پرځای د قانون له حکمونو سره سم بل شخص ټاکل کېږي.

پنځه اتيايمه ماده

هغه څوک چې د ملي شوري غړيتوب ته کانديد يا ټاکل کېږي، د ټاکونکو پر شرطونو سربېره، دا لاندې صفتونه هم ولري:

۰۱ د افغانستان تبعه وي يا لږ تر لږه د کانديدېدو يا تعيين ترنېټې لس کاله پخوا يې د افغانستان د دولت تابعيت ترلاسه کړی وي؛

۰۲ د محکمې له خوا د بشري ضد جرمونو، اوجنايت په ارتکاب او يا له مدني حقوقو څخه په محرومي محکوم شوی نه وي؛

۰۳ د ولسي جرگې غړيو دکانديدېدو په ورځ د عمر پنځه ويشت کاله او د مشرانو جرگې غړيو د کانديدېدو يا ټاکنې په ورځ د عمر پنځه دېرش کاله بشپړ کړي وي.

شپږ اتيايمه ماده

د ملي شوري د غړيو انتخاباته وثيقه، د انتخاباتو د

۰۳. یک ثلث باقي مانده از جمله شخصيت های خبير و با تجربه به شمول دو نفر از نمايندگان معلولين ومعيوبين و دو نفر نمايندگان کوچی ها به تعيين رئيس جمهور برای مدت پنج سال.

رئيس جمهور تعداد پنجاه فيصد از اين اشخاص را از بين زنان تعيين می نمايد.

شخصی که به حيث عضو مشرانو جرگه انتخاب می شود، عضویت خود را در شورای مربوطه از دست داده، به عوض او شخص دیگری مطابق به احکام قانون تعیین می گردد.

ماده هشتادونجم

شخصی که به عضویت شورای ملی کانديد يا تعيين می شود، علاوه بر تکميل شرايط انتخاب کنندگان واجد اوصاف ذيل می باشد:

۰۱. تبعه افغانستان بوده يا حداقل ده سال قبل از تاريخ کانديد يا تعيين شدن، تابعيت دولت افغانستان را کسب کرده باشد؛

۰۲. از طرف محکمه به ارتکاب جرایم ضد بشری، جنایت ويا حرمان از حقوق مدنی محکوم نشده باشد؛

۰۳. اعضای ولسی جرگه سن بيست و پنج سالگی را در روز کانديد شدن و اعضای مشرانو جرگه سن سی و پنج سالگی را در روز کانديد يا تعيين شدن تکميل کرده باشند.

ماده هشتادوشم

وثايق انتخاباتی اعضای شورای ملی توسط

څارنی دخپلواک کمپسیون له خوا د قانون له حکمونو سره سم خپرل کېږي.

اوه اتيايمه ماده

د ملي شوری له دواړو جرگو څخه هره یوه د کار د دورې په پیل کې له خپلو غړیو څخه یو تن د رئیس په توګه د یوې تقیینې دورې لپاره، دوه تنه د لومړي نایب او دویم نایب او دوه تنه د منشي او د منشي د نایب په توګه، د یوګال لپاره انتخابوي. دا اشخاص د ولسي جرګې او مشرانو جرګې اداري هیئت جوړوي. د اداري هیئت وظیفې د هرې جرګې د داخلي وظایفو په اصولو کې ټاکلې کېږي.

اته اتيايمه ماده

د ملي شوری له دواړو جرگو څخه هره یوه د بحث وړ موضوعاتو د کتنې لپاره د داخلي وظایفو د اصولو له مخې کمپسیونونه جوړوي.

نهه اتيايمه ماده

ولسي جرګه واک لري د غړیو د دریمې برخې په پیشنهاد، د حکومت د اعمالو د څېړنې او کتنې لپاره، یو څانګړی کمپسیون وټاکي. ددې کمپسیون جوړښت او کړنلاره د ولسي جرګې د داخلي وظایفو په اصولو کې تنظیمېږي.

نوي یمه ماده

ملي شوری دا لاندې واکونه لري:
۱. د قوانینو او تقنیندو فرمانونو تصویب، تعدیل

کمپسیون مستقل انتخابات مطابق به احکام قانون تدقیق می ګرځد.

ماده هشتادو هفتم

هر يك از دو مجلس شورای ملی، در آغاز دوره کار، یک نفر از اعضای خود را به حیث رئیس برای يك دوره تقیینیه و دو نفر را به حیث نایب اول و نایب دوم و دو نفر را به حیث منشي و نایب منشي برای مدت یکسال انتخاب می کند. این اشخاص هیئت اداری ولسی جرګه و مشرانو جرګه را تشکیل می دهند. وظایف هیئت اداری در اصول وظایف داخلي هر مجلس تعیین می شود.

ماده هشتادو هشتم

هریک از دو مجلس شورای ملی برای مطالعه موضوعات مورد بحث، برطبق اصول وظایف داخلي، کمپسیون ها تشکیل می دهد.

ماده هشتادو نهم

ولسی جرګه صلاحیت دارد به پیشنهاد یک ثلث اعضا، جهت بررسی و مطالعه اعمال حکومت، کمپسیون خاص تعیین نماید. ترکیب و طرز العمل این کمپسیون در اصول وظایف داخلي ولسی جرګه تنظیم می ګرځد.

ماده نودم

شورای ملی دارای صلاحیتهای ذیل می باشد:
۱. تصویب، تعدیل یا لغو قوانین و یا فرامین

تقنیتی؛	یا لغو کول؛
۲. تصویب پروگرامهای انکشافی اجتماعی فرهنگی، اقتصادی و تکنالوژیکی؛	۲. د ټولنیزو، فرهنگي، اقتصادي او تکنالوژيکي پرمختیایي پروگرامونو تصویب؛
۳. تصویب بودجه دولتی و اجازه اخذ یا اعطای قرضه؛	۳. د دولتي بودجې تصویب او د پور اخیستو یا ورکولو اجازه؛
۴. ایجاد واحد های اداری، تعدیل و یا الغای آن؛	۴. د اداري واحدونو منځته راوړل، تعدیل او یا لغو کول؛
۵. تصدیق معاهدات و میثاقهای بین المللی یا فسخ الحاق افغانستان به آن؛	۵. د د ولتونو ترمنځ د تړونونو او بین المللي میثاقونو تصدیق او یا له هغو څخه د افغانستان بېلول؛
۶. سایر صلاحیتهای مندرج این قانون اساسی.	۶. په دې اساسی قانون کې نور مندرج واکونه.
ماده نودو یکم	یو نوي یمه ماده
ولسی جرگه دارای صلاحیت های اختصاصی ذیل می باشد:	ولسي جرگه لاندې ځانکړي واکونه لري:
۱. اتخاذ تصمیم درمورد استیضاح از هر يك از وزرا مطابق به حکم ماده نود و دوم این قانون اساسی؛	۱. له هر یوه وزیر څخه د استیضاح په برخه کې ددې اساسی قانون د دوه نوي یمې مادې له حکم سره سم تصمیم نیول؛
۲. اتخاذ تصمیم راجع به پروگرامهای انکشافی و بودجه دولتی؛	۲. د پرمختیایي پروگرامونو او دولتي بودجې په باب تصمیم نیول؛
۳. تأیید یا رد مقرریها مطابق به احکام این قانون اساسی.	۳. ددې اساسی قانون له حکمونو سره سم د مقرریو تأیید یا ردول؛
ماده نود و دوم	دو نوي یمه ماده
ولسی جرگه به پیشنهاد بیست فیصد کل اعضا، می تواند از هر يك از وزرا استیضاح به عمل آورد.	ولسي جرگه د ټولو غړيو د شلو فیصدو په پیشنهاد کولای شي، له هر یوه وزیر څخه استیضاح وکړي.
هرگاه توضیح ارائه شده قناعت بخش نباشد، ولسی جرگه موضوع رأی عدم اعتماد را بررسی می کند.	که وړاندې شوې توضیح د قناعت وړ نه وي، ولسي جرگه د نه باور د رای موضوع څېړي.
رأی عدم اعتماد از وزیر باید صریح، مستقیم	په وزیر باندې دنه باور رایه باید صریحه، مستقیمه

او پر پخو دلایلو ولاړه وي، دغه رایه د ولسی جرگې د ټولو غړیو د رایو په اکثریت صادرېږي.

درې نوي یمه ماده

د ملي شوری د دواړو جرگو هر یو کمسیون کولای شي له هر یوه وزیر څخه په ټاکلو موضوعاتو کې پوښتنې وکړي. هغه څوک چې پوښتنه ترې شوې، کولای شي شفاهي یا لیکلی ځواب ورکړي.

څلور نوي یمه ماده

قانون هغه مصوبه ده چې د ملي شوری د دواړو جرگو له خوا تصویب او د جمهور رئیس له خوا توشیح شوې وي. مگر دا چې په دې اساسي قانون کې بل ډول څرگنده شوې وي. که جمهور رئیس د ملي شوری له مصوبې سره موافقه ونه لري کولای شي چې د وړاندې کېدو تر نېټې وروسته یې په پنځلسو ورځو کې د دلایلو له بنوولو سره ملي شوری ته مسترده کړي. ددې وخت په تېرېدو او یا دا چې ولسی جرگه یو ځل بیا هغه د ټولو غړیو له دريوو برخو څخه په دوو برخو رایو تصویب کړي، مصوبه توشیح شوې گڼله کېږي او نافذېږي.

پنځه نوي یمه ماده

د قانون د طرحې پیشنهاد د حکومت یا د شوری د غړیو او د قضایي چارو د تنظیم په برخه کې د سترې محکمې له خوا د حکومت له لپارې وړاندې کېدای شي. د بودجې او مالي چارو په برخه کې د قانون د طرحې پیشنهاد یوازې د حکومت له خوا کېږي.

و بر اساس دلایل موجه باشد. این رأی به اکثریت آرای کل اعضای ولسی جرگه صادر می گردد.

ماده نودوسوم

هریک از کمیسیونهای هر دو مجلس شورای ملی می تواند از هر یک از وزرا در موضوعات معین سؤال نماید. شخصی که از او سوال به عمل آمده، می تواند جواب شفاهی یا تحریری بدهد.

ماده نودوچهارم

قانون عبارت است از مصوبه هر دو مجلس شورای ملی که به توشیح رئیس جمهور رسیده باشد، مگر اینکه در این قانون اساسی طور دیگری تصریح گردیده باشد. در صورتیکه رئیس جمهور یا مصوبه شورای ملی موافقه نداشته باشد می تواند آنرا در ظرف پانزده روز از تاریخ تقدیم با ذکر دلایل به ولسی جرگه مسترد نماید. با سپری شدن این مدت و یا در صورتی که ولسی جرگه آنرا مجدداً با دو ثلث آرای کل اعضا تصویب نماید، مصوبه توشیح شده محسوب و نافذ می گردد.

ماده نودوپنجم

پیشنهاد طرح قانون از طرف حکومت یا اعضای شوری و در ساحه تنظیم امور قضایی از طرف ستره محکمه توسط حکومت صورت گرفته می تواند. پیشنهاد طرح قانون در مورد بودجه و امور مالی صرف از طرف حکومت صورت می گیرد.

شپږ نوي یمه ماده

که د قانون د طرحې پیشنهاد پر دولت د نوي تکلیف یا دعايداتو د لړولو لرونکی وي، په دې شرط د کار په فهرست کې نیول کېږي چې د پیشنهاد په متن کې د جبرانولو مدرک هم پېښېښي شوی وي.

اوه نوي یمه ماده

د حکومت له خوا د قانون د طرحې پیشنهاد لومړی ولسي جرگې ته وړاندې کېږي. ولسي جرگه د بودجې او مالي چارو په شمول د قانون د طرحې پیشنهاد او دپور اخیستو او یا ورکولو پیشنهاد له بحث وروسته د یو کل په توګه تصویب یا ردوي.

ولسي جرگه نشي کولای وړاندې شوې طرح تر یوې میاشتې زیات وځنلوي.

ولسي جرگه د پیشنهاد شوي قانون طرح تر تصویب وروسته مشرانو جرگې ته سپاري. مشرانو جرگه د پنځلس ورځو په اوږدو کې د هغه په باره کې تصمیم نیسي.

ملي شوری د دولت د هغو قوانینو، معاهدو او پرمختیايي پروګرامونو په باره کې تصمیم نیولو ته لومړیتوب ورکوي چې د حکومت د وړاندیز په بنسټ د عاجل غور غوښتنه کوي.

که چېرې د قانون د طرحې پیشنهاد له دواړو جرگو څخه د یوې د لسو غړیو له خوا وشي، پیشنهاد د نوموړې جرگې د یو پرېنځمې برخې غړیو تر تایید وروسته د هماغې جرگې د کار په فهرست کې نیول کېږي.

ماده نودوشتم

هرگاه پیشنهاد طرح قانون، حاوی تکلیف جدید یا تنقیص در عایدات دولت باشد، به شرطی در فهرست کار داخل می شود که در متن پیشنهاد، مدرک جبران نیز پیش بینی شده باشد.

ماده نودوهفتم

پیشنهاد طرح قانون از طرف حکومت نخست به ولسی جرگه تقدیم می گردد.

ولسی جرگه پیشنهاد طرح قانون را، به شمول بودجه و امور مالی و پیشنهاد اخذ و یا اعطای قرضه را، بعد از بحث به صورت يك كل تصویب یا رد می کند.

ولسی جرگه نمی تواند طرح پیشنهاد شده را بیش از يك ماه به تأخیر اندازد.

ولسی جرگه طرح قانون پیشنهاد شده را بعد از تصویب به مشرانو جرگه می سپارد.

مشرانو جرگه در ظرف پانزده روز در مورد آن تصمیم اتخاذ می کند.

شورای ملی به اتخاذ تصمیم در مورد طرح قوانین، معاهدات و پروګرامهای انکشافی دولت که به اساس پیشنهاد حکومت ایجاب رسیدگی عاجل را نماید اولویت می دهد.

هرگاه پیشنهاد طرح قانون از طرف ده نفر از اعضای یکی از دو مجلس صورت گیرد، بعد از تأیید يك پنجم اعضای مجلسی که پیشنهاد به آن ارائه شده است، در فهرست کار آن مجلس داخل می گردد.

اته نوي يمه ماده

د دولت بودجه او دحکومت پرمختيايي پروگرام د مشرانو جرگې له ليارې ددې جرگې له مشورتي نظريې سره يوځای ولسې جرگې ته سپارل کېږي. د ولسي جرگې تصميم د جمهور رئيس تر توشیح وروسته، مشرانو جرگې ته تر وړاندې کېدو پرته، نافذ گڼل کېږي.

که چېرې د ځينو عواملو له مخې د مالي کال تر پيل مخکې بودجه تصويب نشي، د نوې بودجې تر تصويب پورې، د تېر کال بودجه تطبيقېږي.

حکومت د مالي کال د څلورمې ربعې په اوږدو کې د راتلونکي کال بودجه د روان کال د بودجې له اجمالي حساب سره ملي شوری ته وړاندې کوي. د تېر مالي کال د بودجې قطعي حساب د راتلونکي کال د شپږو مېاشتو په موده کې د قانون له حکمونو سره سم ملي شوری ته وړاندې کېږي.

ولسي جرگه نشي کولای د بودجې تصويب له يوې مېاشتې څخه زيات او د هغه پور د اخيستو او ورکولو اجازه چې په بودجه کې شامل نه وي، تر پنځلس ورځو زيات وځنډوي.

که چېرې ولسي جرگه په دغه موده کې د پور د اخيستو او ورکولو د پېشنهاد په اړه تصميم ونه نيسي، پېشنهاد تصويب شوی گڼل کېږي.

نه نوي يمه ماده

که چېرې دملي شوری په اجلاس کې کلنۍ بودجه يا پرمختيايي پروگرام يا له عامه امنيت، د هېواد له خپلواکۍ او زمکنۍ بشپړتيا سره مربوطه موضوع تر خبرو لاندې وي، د شوری د اجلاس موده د هغې تر تصويب مخکې پای ته نشي رسېدلای.

ماده نودو هشتم

بودجه دولت و پروگرام انکشافی حکومت از طريق مشرانو جرگه توأم با نظريه مشورتي آن به ولسی جرگه تقديم می شود.

تصميم ولسی جرگه بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح رئيس جمهور نافذ شمرده می شود.

هر گاه نظر به عواملی تصویب بودجه قبل از آغاز سال مالی صورت نگیرد، تا تصویب بودجه جدید، بودجه سال گذشته تطبیق می گردد.

حکومت در خلال ربع چهارم سال مالی، بودجه سال آینده را با حساب اجمالی بودجه سال جاری به شورای ملی تقديم می نماید. حساب قطعی بودجه سال مالی قبل، در خلال مدت شش ماه سال آینده، مطابق به احکام قانون، به شورای ملی تقديم می گردد.

ولسی جرگه نمی تواند تصویب بودجه را بیش از یکماه و اجازه اخذ و یا اعطای قرضه را که شامل بودجه نباشد، بیش از پانزده روز به تأخیر اندازد.

هرگاه ولسی جرگه درین مدت راجع به پېشنهاد اخذ و یا اعطای قرضه تصمیم اتخاذ نکند، پېشنهاد تصویب شده محسوب می گردد.

ماده نودونهم

در صورتی که در اجلاس شورای ملی، بودجه سالانه یا پروگرام انکشافی یا موضوع مربوط به امنیت عامه، تمامیت ارضی و استقلال کشور مطرح باشد مدت اجلاس شوری قبل از تصویب آن خاتمه یافته نمی تواند.

سلمه ماده

که چېرې د يوې جرگې مصوبه د بلې جرگې له خوا رد شي، د اختلاف د له منځه وړولپاره د دواړو جرگو د غړيو له خوا په برابر شمېر ګډه هيئت ټاکل کېږي.

د هيئت پرېکړه د جمهور رئيس تر توشیح وروسته نافذه ګڼل کېږي. که ګډه هيئت ونه کړای شي د نظر اختلاف له منځه یوسي، تصویب رد شوی ګڼل کېږي. په دې حالت کې ولسي جرګه کولای شي په خپله ورپسې غونډه کې هغه د خپلو ټولو غړيو له دريو څخه د دوو برخو د رایو په اکثریت تصویب کړي. دا تصویب به له دې چې مشرانو جرگې ته وړاندې شي، د جمهور رئيس تر توشیح وروسته نافذ ګڼل کېږي.

یو سلو یوومه ماده

د ملي شوری هېڅ غړی د هغې رایې یا نظریې له امله چې د وظیفې د اجرا په وخت کې یې څرګندوي، تر عدلي تعقیب لاندې نه نیول کېږي.

یوسلو دویمه ماده

که د ملي شوری غړی په یوه جرم متهم شي، مسئول مامور له موضوع څخه هغې جرگې ته چې متهم یې غړی دی، خبر ورکوي او متهم تر عدلي تعقیب لاندې راتلای شي.

د مشهود جرم په مورد کې، مسئول مامور کولای شي متهم د هغې جرگې له اجازې پرته چې دی یې غړی دی تر عدلي تعقیب لاندې راوړي او وې نیسي.

ماده صدم

هرگاه مصوبه^۱ یک مجلس از طرف مجلس دیگر رد شود، برای حل اختلاف هیئت مختلط به تعداد مساوی از اعضای هر دو مجلس تشکیل می گردد.

فیصله^۲ هیئت بعد از توشیح رئیس جمهور، نافذ شمرده می شود. در صورتیکه هیئت مختلط نتواند اختلاف نظر را رفع کند، مصوبه رد شده به حساب می رود. درین حالت ولسی جرگه می تواند در جلسه^۳ بعدی آنرا با دو ثلث آرای کل اعضا تصویب کند. این تصویب بدون ارائه به مشرانو جرگه بعد از توشیح رئیس جمهور نافذ شمرده می شود.

ماده یکصدویکم

هیچ عضو شورای ملی به علت رأی یا نظریه ای که در هنگام اجرای وظیفه ابراز می دارد، مورد تعقیب عدلی قرار نمی گیرد.

ماده یکصدودوم

هرگاه عضو شورای ملی به جرمی متهم شود، مأمور مسئول از موضوع به مجلسی که متهم عضو آن است، اطلاع می دهد و متهم تحت تعقیب عدلی قرار گرفته می تواند.

در مورد جرم مشهود، مامور مسئول می تواند متهم را بدون اجازه^۴ مجلسی که او عضو آن می باشد تحت تعقیب عدلی قرار دهد و گرفتار نماید.

په دواړو حالاتو کې که عدلي تعقيب د قانون له مخې د توقيف ايجاب وکړي، مسئول مامور مکلف دی چې له موضوع څخه بې له ځنډه نوموړې جرگې ته خبر ورکړي او تصويب يې ترلاسه کړي.

که اتهام د شوری د رخصتی په وخت کې رامنځ ته شي، د نیولو او توقيف اجازه د مربوطې جرگې له اداري هیئت څخه ترلاسه کېږي او موضوع د نوموړې جرگې لومړنۍ غونډې ته د تصمیم نیولو لپاره وړاندې کېږي.

یوسلو درېیمه ماده

وزیران کولای شي د ملي شوری له دوو جرگو څخه د هرې یوې په غونډو کې گډون وکړي. د ملي شوری هره جرگه کولای شي خپلې غونډې ته د وزیرانو د حاضرېدو غوښتنه وکړي.

یو سلوڅلورمه ماده

د ملي شوری دواړې جرگې په عین وخت کې، بېل بېل مجلسونه کوي.

د دواړو جرگو گډې غونډې په لاندې حالاتو کې جوړېدلای شي:

۱. کله چې تقنینیه دوره یا کلنۍ غونډه د جمهور رئیس له خوا پرانیستل کېږي؛

۲. په هغه صورت کې چې جمهور رئیس یې ضروري تشخیص کړي.

د ولسي جرگې رئیس د ملي شوری د گډو غونډو مشري کوي.

درهر دو حالت، هرگاه تعقیب عدلی قانوناً توقيف را ايجاب کند، مامور مسئول مکلف است موضوع را بلا فاصله به اطلاع مجلس مربوط برساند و تصويب آنرا حاصل نمايد.

اگر اتهام در هنگام تعطيل شوری صورت بگیرد، اجازه گرفتاری یا توقيف از هیئت اداری مجلس مربوط حاصل می گردد و موضوع به نخستین جلسه مجلس مذکور جهت اخذ تصمیم ارائه می شود.

ماده یکصدوسوم

وزرا می توانند در جلسات هریک از دو مجلس شورای ملی اشتراک ورزند. هر مجلس شورای ملی می تواند حضور وزرا را در جلسه خود مطالبه کند.

ماده یکصدوچهارم

هر دو مجلس شورای ملی در وقت واحد به صورت جداگانه جلسه می کنند.

جلسات هر دو مجلس در موارد ذیل می تواند به طور مشترک دایر شود:

۱. در موقعی که دوره تقنینیه یا اجلاس سالانه از طرف رئیس جمهور افتتاح می گردد؛

۲. در صورتیکه رئیس جمهور ضروری تشخیص دهد.

رئیس ولسی جرگه، از جلسات مشترك شورای ملی ریاست می نماید.

یوسلو پنځمه ماده

د ملي شوری غونډې علني دي، مگر دا چې د مجلس رئیس یا لږ تر لږه د ملي شوری لس تنه غړي يې د سري توب پیشنهاد وکړي او جرگه دا پیشنهاد ومني.
هېڅوک نشي کولای چې په زور د ملي شوری ودانۍ ته ننوزي.

یوسلو شپږمه ماده

د ملي شوری د هر مجلس نصاب د رایو د اخیستو په وخت کې د هرې جرگې د غړيو د اکثریت په حضور بشپړېږي او تصمیمونه يې د حاضر و غړيو د رایو په اکثریت نیول کېږي، مگر په هغو مواردو کې چې دې اساسي قانون بل ډول تصریح کړي وي.

یوسلو اوومه ماده

ملي شوری په کال کې دوې عادي غونډې دایروي.
د ملي شوری د دواړو جرگو د غونډو د کار موده په کال کې نه مياشتې ده. د اړتیا په وخت کې شوری کولای شي دا موده اوږده کړي.
د رخصتو په ورځو کې د ملي شوری فوق العاده غونډې د جمهور رئیس په امر دایرېدای شي.

یوسلو اتمه ماده

د ملي شوری د غړي د مړینې، استعفی، عزل او یا د داسې معلولېدو او معیوبېدو په صورت کې چې په دایمي توګه د وظیفې د اجراء خنل شي، د پاتې تقنینیه دورې لپاره د نوي استازي تعیین د

ماده یکصدونیم

جلسات شورای ملی علنی می باشد مگر اینکه رئیس مجلس یا حد اقل ده نفر از اعضای شورای ملی، سری بودن آنرا در خواست نمایند و مجلس این در خواست را بپذیرد.
هیچ شخصی نمی تواند عنفاً به مقر شورای ملی داخل شود.

ماده یکصد و ششم

نصاب هریک از دو مجلس شورای ملی، هنگام رأی گیری با حضور اکثریت اعضا تکمیل می گردد و تصامیم آن با اکثریت آرای اعضای حاضر اتخاذ می شود، مگر در مواردی که این قانون اساسی طور دیگری تصریح نموده باشد.

ماده یکصد و هفتم

شورای ملی در هر سال دو اجلاس عادی دایر می کند.
مدت کار هر دو اجلاس شوری، در هر سال نه ماه می باشد. در صورت ایجاب، شوری می تواند این مدت را تمدید کند.
جلسات فوق العاده شوری در ایام تعطیل به امر رئیس جمهور دایر شده می تواند.

ماده یکصد و هشتم

در حالات وفات، استعفا و عزل عضو شورای ملی و یا معلولیت یا معیوبیتی که به طور دایم مانع اجرای وظیفه گردد، تعیین نماینده جدید برای مدت باقی مانده دوره تقنینیه، مطابق به

قانون له حکمونو سره سم ترسره کېږي.
د ملي شوری د غړيو د حاضرېدو يا نه راتلو سره
مربوطې چارې د داخلي وظيفو په اصولو کې
تنظيمېږي.

يوسلونه ماده

د تقنينيه دورې په وروستني يو کال کې د انتخاباتو
دقانون د بدلېدو پيشنهاده د ملي شوری د کار په
فهرست کې نشي نيول کېدلای.

احکام قانون صورت می گيرد.
امور مربوط به حضور وغياب اعضای
شورای ملی در اصول وظيف داخلي تنظيم
می گردد.

ماده یکصدونهم

پيشنهاده تعديل قانون انتخابات، در يك سال
اخير دوره تقنينيه، در فهرست کار شورای
ملی داخل شده نمی تواند.

شپږم فصل

لويه جرگه

يوسلو لسمه ماده

لويه جرگه د افغانستان د خلکو د ارادې ترټولو
ستر مظهر دی.
لويه جرگه:
۱. د ملي شوری له غړيو؛
۲. دولایتونواو ولسواليو دجرگو له رئيسانو
جوړېږي.

وزیران، د سترې محکمې رئیس او غړي او لوی
خارنوال کولای شي د لويې جرگې په غونډو کې بې
له دې چې د رایې ورکولو حق ولري گډون وکړي.

يوسلو يوولسمه ماده

لويه جرگه په لاندینيو حالاتو کې دایرېږي:
۱. د هېواد دخپلواکي، ملي حاکمیت، زمکنی
بشپړتيا او سترو مصالحتونو پورې د مربوطو
چارو په باب تصميم نيول؛
۲. ددې اساسي قانون د حکمونو تعديل؛

فصل ششم

لويه جرگه

ماده یکصدودهم

لويه جرگه عالی ترين مظهر اراده مردم
افغانستان می باشد.
لويه جرگه متشکل است از:
۱. اعضای شورای ملی؛
۲. رؤسای شورا های ولایات و
ولسوالیها.

وزرا، رئیس و اعضای ستره محکمه ولوی
خارنوال می توانند در جلسات لويه جرگه بدون
حق رأی اشتراك ورزند.

ماده یکصدو یازدهم

لويه جرگه در حالات ذیل دایر می گردد:
۱. اتخاذ تصمیم درمورد مسایل مربوط به
استقلال، حاکمیت ملی، تمامیت ارضی و
مصالح عالیای کشور؛
۲. تعديل احکام این قانون اساسی؛

۰۳ ددې اساسي قانون د (ننه شپېتمې) مادې له مخې د جمهور رئیس محاکمه کول.

یوسلو دولسمه ماده

لویه جرگه په لومړۍ غونډه کې، د غړیو له منځه یو تن د رئیس، یو تن د مرستیال او دوه تنه د منشي او نایب منشي په توګه ټاکي.

یو سلو دیارلسمه ماده

د لویې جرګې نصاب د رایې اخیستو په وخت کې د غړیو په اکثریت سره بشپړېږي. د لویې جرګې تصمیمونه، له هغو مواردو پرته چې په دې اساسي قانون کې صریحاً ذکر شوي، د ټولو غړیو د رایو په اکثریت، نیول کېږي.

یوسلو څوارلسمه ماده

د لویې جرګې بحثونه علني دي، مګر دا چې د غړیو څلورمه برخه یې د سریتوب غوښتنه وکړي او لویه جرگه دا غوښتنه ومنې.

یوسلو پنځلسمه ماده

د لویې جرګې د جریان په وخت کې د دې اساسي قانون (د یوسلو یوومې) او (یوسلو دویمې) مادې مندرج احکام دهغې د غړیو په باب تطبیقېږي.

۰۳. محاکمه رئیس جمهور مطابق به حکم مندرج ماده شصت ونهم این قانون اساسی.

ماده ۰ یکصد و اژدهم

لویه جرگه در اولین جلسه، از میان اعضا یک نفر را به حیث رئیس و یک نفر را به حیث معاون و دو نفر را به حیث منشي و نایب منشي انتخاب می کند.

ماده ۰ یکصد و سیزدهم

نصاب لویه جرگه هنگام رأی دهی، با حضور اکثریت اعضا تکمیل می گردد. تصمیم لویه جرگه، جز در مواردی که در این قانون اساسی صریحاً ذکر گردیده، با اکثریت آرای کل اعضا اتخاذ می گردد.

ماده ۰ یکصد و چهاردهم

مباحثات لویه جرگه علنی می باشد مگر اینکه یک ربع اعضا سری بودن آنرا در خواست نمایند و لویه جرگه این درخواست را بپذیرد.

ماده ۰ یکصد و پانزدهم

در هنگام دایر بودن لویه جرگه، احکام مندرج مواد یکصد و یکم و یکصد و دوم این قانون اساسی، در مورد اعضای آن تطبیق می گردد.

اووم فصل

قضاء

یوسلو شپارسمه ماده

قضائیه قوه د افغانستان د اسلامي جمهوري دولت

خپلواک رکن دی:

قضائیه قوه له یوې سترې محکمې، داستیناف له محکمو او ابتدائیه محکمو څخه جوړه ده چې تشکیلات او واکونه یې د قانون له لپارې تنظیمېږي. ستره محکمه د سترقضایي اورگان په توګه د افغانستان د اسلامي جمهوریت د قضائیه قوې په سرکې ځای لري.

یو سلو اوه لسمه ماده

ستره محکمه نه تنه غړي لري چې د جمهور رئیس له خوا د ولسی جرګې په تایید او ددې اساسي قانون د (پنځوسمې) مادې د وروستۍ فقرې او د (یوسلو اتلسمې) مادې د حکمونو په رعایت، په پیل کې په دې ترتیب ټاکل کېږي:

درې تنه د څلورکلونو لپاره، درې تنه د اووکلونو لپاره او درې تنه د لسو کلونو لپاره.

وروستۍ ټاکنې د لسو کلونو لپاره دي.

د غړيو ټاکل د دوهم ځل لپاره جواز نه لري.

جمهور رئیس د سترې محکمې یو غړی د سترې

محکمې د رئیس په توګه ټاکي.

د سترې محکمې غړي ددې اساسي قانون په

(یوسلو اوه ویشتمې) مادې کې له راغلي حالت

پرتله، د خدمت د دورې تر پایه له خپلو وظیفو

څخه نه عزلېږي.

فصل هفتم

قضاء

ماده یکصدوشانزدهم

قوه قضائیه رکن مستقل دولت جمهوري اسلامی افغانستان می باشد.

قوه قضائیه مرکب است از یک ستره محکمه، محاکم استیناف و محاکم ابتدائیه که تشکیلات و صلاحیت آنها توسط قانون تنظیم می گردد.

ستره محکمه به حیث عالیترین ارگان قضایي در رأس قوه قضائیه جمهوري اسلامی افغانستان قرار دارد.

ماده یکصدوهفدهم

ستره محکمه مرکب است از نه عضو که از طرف رئیس جمهور با تأیید ولسی جرګه و بارعایت احکام مندرج فقره آخر ماده پنجاهم و ماده یکصدوهفدهم این قانون اساسی در آغاز به ترتیب ذیل تعیین می گردند:

سه نفر برای مدت چهار سال، سه نفر برای مدت هفت سال و سه نفر برای مدت ده سال.

تعیینات بعدی برای مدت ده سال می باشد.

تعیین اعضا برای بار دوم جواز ندارد.

رئیس جمهور یکی از اعضا را به حیث رئیس

ستره محکمه تعیین می کند.

اعضای ستره محکمه به استثنای حالت مندرج

ماده یکصدویست و هفتم این قانون اساسی،

تا ختم دوره خدمت از وظایف شان عزل نمی

شوند.

یوسلو اتلسمه ماده

- د سترې محکمې غړی باید لاندیني شرایط ولري:
۱. د ټاکلو په وخت کې د رئیس او غړیو عمر تر څلوېښتو کلونو لږ نه وي؛
  ۲. د افغانستان تبعه وي؛
  ۳. په حقوقي یا فقهي علومو کې لوړې زده کړې او د افغانستان په قضایي نظام کې تخصص او کافي تجربه ولري؛
  ۴. د ښه سیرت او ښکې شهرت لرونکی وي؛
  ۵. د محکمې له خوا د بشري ضد جرمونو او جنایت په ارتکاب او یا له مدني حقوقو څخه په محرومي محکوم شوی نه وي؛
  ۶. د وظیفې د تصدی په وخت کې په هیڅ سیاسي ګوند کې غړیتوب ونه لري.

ماده ۱۰ یکصدو هجدهم

- عضو ستره محکمه و اجد شرایط ذیل می باشد:
۱. سن رئیس و اعضا در حین تعیین از چهل سال کمتر نباشد؛
  ۲. تبعه افغانستان باشد؛
  ۳. در علوم حقوقی و یا فقهی تحصیلات عالی و در نظام قضایی افغانستان تخصص و تجربه کافی داشته باشد؛
  ۴. دارای حسن سیرت و شهرت نیک باشد؛
  ۵. از طرف محکمه به ارتکاب جرائم ضد بشری، جنایت و یا حرمان از حقوق مدنی محکوم نشده باشد؛
  ۶. در حال تصدی وظیفه در هیچ حزب سیاسی عضویت نداشته باشد.

یوسلو نولسمه ماده

د سترې محکمې غړي د وظیفې ترپیل مخکې ، د جمهور رئیس په وړاندې دا لورې کوي:

بسم الله الرحمن الرحيم

" د لوی خدای ﷻ په نامه لورې کوم چې د اسلام د سپیڅلي دین له احکامو، په دې اساسي قانون او نورو قوانینو کې له راغلو نصوصو سره سم حق او عدالت تأمین او د قضاء وظیفه په بشپړ امانت، صداقت او بې طرفۍ اجراء کړم!"

ماده ۱۱ یکصدونزدهم

اعضای ستره محکمه قبل از اشغال وظیفه، حلف آتی را در حضور رئیس جمهوریه جا می آورند:

بسم الله الرحمن الرحيم

"به نام خداوند بزرگ ﷻ سوگند یاد می کنم که حق و عدالت را بر طبق احکام دین مقدس اسلام، نصوص این قانون اساسی و سایر قوانین افغانستان تأمین نموده، وظیفه قضاء را باکمال امانت صداقت و بی طرفی اجرا نمایم."

یوسلو شلمه ماده

د قضائیه قوې په صلاحیت کې په ټولو هغو دعوو غور شامل دی، چې د دولت په شمول د حقیقي یا حکمي اشخاصو له خوا د مدعي یا مدعي عليه په حیث د قانون له حکمونو سره سم د محکمې په وړاندې اقامه شي.

ماده ۱۲ یکصدو بیستم

صلاحیت قوه قضائیه شامل رسیدگی به تمام دعاوی است که از طرف اشخاص حقیقی یا حکمی، به شمول دولت، به حیث مدعی یا مدعی علیه در پیشگاه محکمه مطابق به احکام قانون اقامه شود.

یوسلو یو ویستمه ماده

له اساسی قانون سره د قوانینو، تقنینی فرمانونو، بین الدول معاهدو او بین المللی میثاقونو د مطابقت څپړل، د حکومت یا محاکمو په غوښتنه او د هغو تفسیر د قانون له حکمونو سره سم د سترې محکمې صلاحیت دی.

ماده ۱ یکصد و بیست و یکم

بررسی مطابقت قوانین، فرامین تقنینی، معاهدات بین الدول ومیثاق های بین المللی با قانون اساسی وتفسیر آنها بر اساس تقاضای حکومت و یا محاکم، مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه می باشد.

یوسلو دوه ویستمه ماده

هیچ قانون نشي کولای په هیڅ حال کې، که په قضیه یا ساحه په څه ډول چې په دې فصل کې تحدید شوي د قضائیه قوې له صلاحیت څخه وباسي او بل مقام ته یې وسپاري. دا حکم د هغو خاصو محکمو چې ددې اساسی قانون په (نهمه شپېتمې، اته او یانې او یوسلو اوه ویستمې) مادو کې راغلي او په مربوطو قضیو کې د نظامي محکمو د تشکیل مانع نه ګرځي. د دې ډول محکمو تشکیل او صلاحیت د قانون له لپارې تنظیمېږي.

ماده ۲ یکصد و بیست و دوم

هیچ قانون نمی تواند در هیچ حالت، قضیه یا ساحه یی را از دایره صلاحیت قوه قضائیه به نحوی که در این فصل تحدید شده، خارج بسازد و به مقام دیگر تفویض کند. این حکم مانع تشکیل محاکم خاص مندرج مواد شصت ونهم، هفتاد و هشتم و یکصد و بیست و هفتم این قانون اساسی ومحاکم عسکری در قضایای مربوط به آن نمی گردد. تشکیل و صلاحیت این نوع محاکم توسط قانون تنظیم می گردد.

یوسلو در ویستمه ماده

ددې اساسی قانون د حکمونو په رعایت، د محکمو په تشکیل، صلاحیت او اجرااتو پورې مربوط قواعد او په قاضیانو پورې مربوطې چارې د قانون له لپارې تنظیمېږي.

ماده ۳ یکصد و بیست و سوم

بر رعایت احکام این قانون اساسی، قواعد مربوط به تشکیل، صلاحیت و اجراءات محاکم و امور مربوط به قضات توسط قانون تنظیم می گردد.

یوسلو څلیر یستمه ماده

د قضائیه قوې د مامورینو او نورو اداري کارکوونکیو په برخه کې، د دولت د مامورینو او نورو اداري کارکوونکیو د مربوطو قوانینو

ماده ۴ یکصد و بیست و چهارم

در مورد مأمورین و سایر کارکنان اداری قوه قضائیه، احکام قوانین مربوط به مأمورین و سایر کارکنان اداری دولت نافذ می باشد ولی

حکومونه نافذ دي خو تقرر، انفکاک، ترفیع، تقاعد، مجازات او مکافات یې د سترې محکمې له خوا له قانون سره سم تر سره کېږي.

یوسلو پنځه ویشتمه ماده

د قضائیه قوې بودجه دحکومت په مشوره د سترې محکمې له خوا ترتیبېږي او د دولت د بودجې د یوې برخې په توګه دحکومت له خوا ملي شوری ته وړاندې کېږي.

د قضائیه قوې د بودجې تطبیق د سترې محکمې صلاحیت دی.

یوسلو شپږ ویشتمه ماده

د سترې محکمې غړي، د خدمت د دورې تر پای ته رسېدو وروسته، د پاتې ژوند په موده کې د خدمت د دورې له مالي حقوقو څخه برخمن کېږي، په دې شرط چې په دولتي اوسپاسي چارو بوخت نشي.

یوسلو اووه ویشتمه ماده

که چېرې د ولسي جرګې تر درېیمې برخې زیات غړي، د سترې محکمې د رئیس یا غړيو محاکمه، د وظیفوي جرم یا د جنایت د ارتکاب د اتهام پر اساس وغواړي او ولسي جرګه دا غوښتنه د ټولو غړيو له دريو برخو څخه د دوو برخو په اکثریت تصویب کړي، متهم له وظیفې څخه عزل او موضوع خاصې محکمې ته سپارل کېږي. د محکمې تشکیل او د محاکمې طرزالعمل د قانون په وسیله تنظیمېږي.

تقرر، انفکاک، ترفیع، تقاعد، مجازات و مکافات شان توسط ستره محکمه مطابق به احکام قانون صورت می گیرد.

ماده یکصدو بیست و پنجم

بودجه قوه قضائیه به مشوره حکومت از طرف ستره محکمه ترتیب گردیده، به حیث جزء بودجه دولت، توسط حکومت به شورای ملی تقدیم می شود.

تطبیق بودجه قوه قضائیه از صلاحیت ستره محکمه می باشد.

ماده یکصدو بیست و هشتم

اعضای ستره محکمه بعد از ختم دوره خدمت برای بقیه مدت حیات از حقوق مالی دوره خدمت مستفید می شوند مشروط بر اینکه به مشاغل دولتی و سیاسی اشتغال نوزند.

ماده یکصدو بیست و هفتم

هرگاه بیش از یک ثلث اعضای ولسي جرګه، محاکمه رئیس یا عضو ستره محکمه را بر اساس اتهام به جرم ناشی از اجرای وظیفه یا ارتکاب جنایت تقاضا نمایند و ولسي جرګه این تقاضا را با اکثریت دوثلث کل اعضا تصویب کند، متهم از وظیفه عزل و موضوع به محکمه خاص محول می گردد.

تشکیل محکمه و طرزالعمل محاکمه، توسط قانون تنظیم می گردد.

یو سلو اته ویشتمه ماده

د افغانستان په محکمو کې محاکمه په علني ډول دایرېږي او هر څوک حق لري د قانون له حکمونو سره سم په هغې کې گډون وکړي. محکمه کولای شي، په داسې حالاتو کې چې په قانون کې څرگند شوي یا د محاکمې سري توب ضروري وگنل شي، سري غونډې دایرې کړي خو د حکم اعلان باید علني وي.

یو سلو نهه ویشتمه ماده

محکمه مکلفه ده د خپل صادر کړي حکم اسباب په فیصله کې ذکر کړي. د محکمو د ټولو قطعی فیصلو عملي کول واجب دي خو د شخص د مرگ د حکم په حالت کې د جمهور رئیس منظوري شرط ده.

یو سلو دېرشمه ماده

محکمې ترغور لاندې قضایاوو کې ددې اساسي قانون او نورو قوانینو حکمونه تطبیقوي. که د غور لاندې قضایاوو له جملې څخه د کومې قضیې لپاره په اساسي قانون او نورو قوانینو کې حکم موجود نه وي، محکمه د حنفي فقهي د احکامو له مخي او په هغو حدودو کې دننه چې دې اساسي قانون ټاکلي، قضیه په داسې ډول حل و فصل کوي چې عدالت په ډېره بڼه توگه تأمین کړي.

ماده ١٠١٢ یکصد و بیست و هشتم

در محاکم افغانستان، محاکمه به صورت علني دایر می گردد و هر شخص حق دارد بارعایت احکام قانون در آن حضور یابد. محکمه می تواند در حالاتی که در قانون تصریح گردیده، یا سری بودن محاکمه ضروری تشخیص گردد، جلسات سری دایر کند ولی اعلام حکم باید به هر حال علني باشد.

ماده ١٠١٣ یکصد و بیست و نهم

محکمه مکلف است اسباب حکمی را که صادر می نماید، در فیصله ذکر کند. تمام فیصله های قطعی محاکم واجب التعمیل است مگر در حالت حکم به مرگ شخص که مشروط به منظوری رئیس جمهور می باشد.

ماده ١٠١٤ یکصد و سی ام

محاکم در قضایای مورد رسیدگی، احکام این قانون اساسی و سایر قوانین را تطبیق می کنند. هر گاه برای قضیه یی از قضایای مورد رسیدگی، در قانون اساسی و سایر قوانین حکمی موجود نباشد، محاکم به پیروی از احکام فقه حنفي و در داخل حدودی که این قانون اساسی وضع نموده، قضیه را به نحوی حل و فصل می نمایند که عدالت را به بهترین وجه تأمین نماید.

یو سلو یو دېرشمه ماده

محکمې د اهل تشیع لپاره په شخصیه احوالو پورې مربوطو قضایاوو کې د تشیع د مذهب حکمونه د قانون له احکامو سره سم تطبیقوي.

په نورو دعوو کې هم که په دې اساسي قانون یا نورو قوانینو کې حکم موجود نه وي، محکمې قضیه ددې مذهب له حکمونو سره سم حل او فصل کوي.

ماده ۱ یکصدوسی ویکم

محاکم برای اهل تشیع، در قضایای مربوط به احوال شخصیه، احکام مذهب تشیع را مطابق به احکام قانون تطبیق می نمایند.

در سایر دعاوی نیز اگر در این قانون اساسی و قوانین دیگر حکمی موجود نباشد، محاکم قضیه را مطابق به احکام این مذهب حل و فصل می نمایند.

یو سلو دو دېرشمه ماده

قاضیان د سترې محکمې په پیشنهاد او د جمهور رئیس په منظوری ټاکل کېږي.

د قاضیانو مقرري، تبدیلی، ترفیع، مواخذه او د تقاعد پیشنهاد د قانون له حکمونو سره سم د سترې محکمې صلاحیت دی.

ستره محکمه د اجرایی او قضایی چارو د ښه تنظیم او د لازمو اصلاحاتو د تأمین لپاره، د قضائیه قوې، عمومي اداري امریت تاسیسوي.

ماده ۲ یکصدوسی و دویم

قضات به پیشنهاد ستره محکمه و منظوری رئیس جمهور تعیین می گردند.

تقرر، تبدل، ترفیع، مؤاخذه و پیشنهاد تقاعد قضات مطابق به احکام قانون از صلاحیت ستره محکمه می باشد.

ستره محکمه به منظور تنظیم بهتر امور اجرایی و قضایی و تأمین اصلاحات لازم، امریت عمومی اداری قوه قضائیه را تاسیس می نماید.

یو سلو دري دېرشمه ماده

که قاضي د جنایت په ارتکاب متهم شي. ستره محکمه د قانون له حکمونو سره سم د قاضي پر حالت غور کوي. که ستره محکمه دده د دفاع تر اورېدو وروسته اتهام وارد وې، جمهور رئیس ته یې د عزل پیشنهاد کوي. د جمهور رئیس له منظوری وروسته متهم قاضي له وظیفې څخه عزل او د قانون له حکمونو سره سم جزا ورکول کېږي.

ماده ۳ یکصدوسی و سوم

هرگاه قاضی به ارتکاب جنایت متهم شود، ستره محکمه مطابق به احکام قانون به حالت قاضی رسیدگی نموده، پس از استماع دفاع او، در صورتیکه ستره محکمه اتهام را وارد بداند پیشنهاد عزلش را به رئیس جمهور تقدیم و با منظوری آن از طرف رئیس جمهور، قاضی متهم از وظیفه معزول و مطابق به احکام قانون مجازات می شود.

یوسلوڅلور دیرشمه ماده

د جرمونو کشف د پولیس په وسیله او د جرمونو تحقیق او په محکمه کې پرمتهم باندې د دعوا اقامه د څارنوالۍ له خوا، د قانون له احکامو سره سم کېږي.

څارنوالی د اجرائیه قوې برخه ده او په خپلو اجرائتو کې استقلال لري.

د څارنوالۍ تشکیل، صلاحیت او د اجرائتو څرنګوالی د قانون له لپارې تنظیمېږي.

د وسله والو ځواکونو، پولیسو او د ملی امنیت کارکوونکیو د وظیفوي جرمونو کشف او تحقیق د خاص قانون له لپارې تنظیمېږي.

ماده ۱۰ یکصدوسی و چهارم

کشف جرایم، توسط پولیس و تحقیق جرایم و اقامه دعوا علیه متهم در محکمه، از طرف څارنوالی مطابق به احکام قانون صورت می گیرد.

څارنوالی جزء قوه اجرائیه و در اجرائت خود مستقل می باشد.

تشکیل، صلاحیت و طرز فعالیت څارنوالی توسط قانون تنظیم می گردد.

کشف و تحقیق جرایم و وظیفوی منسوبین قوای مسلح، پولیس و موظفین امنیت ملی، توسط قانون خاص تنظیم می گردد.

یو سلوپنځه دیرشمه ماده

که د دعوی لوری په هغه ژبه چې محاکمه پري کېږي ونه پوهېږي، د قضیې پر موادو او اسنادو د اطلاع او په محکمه کې په خپله مورنۍ ژبه د خبرو کولو حق د ترجمان په وسیله ورته تامینېږي.

ماده ۱۱ یکصدوسی و پنجم

اگر طرف دعوا زبانی را که محاکمه توسط آن صورت می گیرد، نداند، حق اطلاع به مواد و اسناد قضیه و صحبت در محکمه به زبان مادری، توسط ترجمان برایش تأمین می گردد.

اتم فصل

اداره

یو سلوشپږ دیرشمه ماده

د افغانستان د اسلامي جمهوریت اداره د مرکزي ادارې او محلي ادارو د واحدونو پر اساس له قانون سره سم تنظیمېږي.

مرکزي اداره پرخینو اداري واحدونو وپشل کېږي چې د هرې یوې په سر کې یو وزیر وي.

د محلې ادارې واحد ولایت دی. د ولایتونو او

فصل هشتم

اداره

ماده ۱۲ یکصدوسی و ششم

اداره جمهوری اسلامی افغانستان برا اساس واحد های اداره مرکزی و ادارات محلی، طبق قانون، تنظیم می گردد.

اداره مرکزی به یک عده واحد های اداری منقسم می گردد که در رأس هر کدام یک نفر وزیر قرار دارد.

واحد اداره محلی، ولایت است. تعداد، ساحه،

مربوطه ادارو شمېر، ساحه، برخی او تشکیلات د نفوسو د شمېر، ټولنیزې او اقتصادي وضعې او جغرافیایي موقعیت پر اساس د قانون له لپارې تنظیمېږي.

یوسلو او ه دېرشمه ماده

حکومت د مرکزیت د اصل په ساتلو سره د اقتصادي، ټولنیزو او فرهنگي چارو دگړندي کولو او ښه والي او د ملي ژوند په پرمختګ کې د خلکو د لازياتې ونډې اخیستو په منظور، لازم صلاحیتونه د قانون له حکمونو سره سم محلي ادارې ته سپاري.

یوسلو اته دېرشمه ماده

په هر ولایت کې یوه ولایتي جرګه جوړېږي.

د ولایتي جرګې غړي له قانون سره سم د نفوسو په تناسب، د آزادو، عمومي، پټو او مستقیمو ټاکنو له مخې د ولایت د اوسېدونکو له خوا د څلورو کلونو لپاره ټاکل کېږي.

ولایتي جرګه له خپلو غړيو څخه یو تن د رئیس په توګه ټاکي.

یوسلو نهه دېرشمه ماده

ولایتي جرګه د دولت د پرمختیایي هدفونو په تأمین او د ولایت د چارو په ښه کولو کې لکه څنګه چې په قوانینو کې څرګنده شوې، برخه اخلي او په ولایت پورې د مربوطو چارو په باب مشوره ورکوي.

ولایتي جرګه خپلې وظیفې د محلي ادارې په مرسته سرته رسوي.

اجزا و تشکیلات ولایات و ادارات مربوط، بر اساس تعداد نفوس، وضع اجتماعی و اقتصادی و موقعیت جغرافیایی توسط قانون تنظیم می گردد.

ماده یکصد و سی و هفتم

حکومت با حفظ اصل مرکزیت به منظور تسریع و بهبود امور اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و سهم گیری هرچه بیشتر مردم در انکشاف حیات ملی، صلاحیتهای لازم را مطابق به احکام قانون، به اداره محلی تفویض می نماید.

ماده یکصد و سی و هشتم

در هر ولایت یک شورای ولایتي تشکیل می شود.

اعضای شورای ولایتي، طبق قانون، به تناسب نفوس، از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم از طرف ساکنین ولایت برای مدت چهار سال انتخاب می گردند.

شورای ولایتي یک نفر از اعضای خود را به حیث رئیس انتخاب می نماید.

ماده یکصد و سی و نهم

شورای ولایتي در تأمین اهداف انکشافی دولت و بهبود امور ولایت به نحوی که در قوانین تصریح می گردد، سهم گرفته و در مسایل مربوط به ولایت مشوره می دهد.

شورای ولایتي وظایف خود را با همکاری اداره محلی اجرا می نماید.

یوسلو څلورېنښتمه ماده

د محلی ادارې د چارو دسمن او په هغې کې د خلکو د فعالې ونډې اخیستو د تأمین په مقصد، په ولسوالیو او کلیو کې د قلمبند له حکومتونه سره سم جرگې جوړېږي.

ددې جرگو غړي د آزادو، عمومي، پټو او مستقیمو ټاکنو له مخې د سیمې د اوسېدونکو له خوا د دريو کلونو لپاره ټاکل کېږي. په محلی جرگو کې د کوچیانو ګاونډیونو د قانون له حکمونو سره سم تنظیمېږي.

یوسلو یوڅلورېنښتمه ماده

د ښاري چارو د ادارې لپاره ښاروالي تشکیلېږي.

ښاروال او د ښاري مجلسونو غړي د آزادو، عمومي، پټو او مستقیمو انتخاباتو له لارې انتخابېږي. په ښاروالیو پورې مربوطې چارې د قانون له لپارې تنظیمېږي.

یوسلو دوڅلورېنښتمه ماده

دولت ددې اساسي قانون د حکمونو د تعميل او د مندرجو ارزښتونو د تأمین لپاره لازمي ادارې جوړوي.

ماده یکصدوچهل

برای تنظیم امور و تأمین اشتراک فعال مردم در اداره محلی، در ولسوالی ها و قریه ها، مطابق به احکام قانون، شورا ها تشکیل می گردند.

اعضای این شوراها از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم از طرف ساکنین محل برای مدت سه سال انتخاب می شوند. سهم گیری کوچیان در شورا های محلی مطابق به احکام قانون تنظیم می گردد.

ماده یکصدوچهل ویکم

برای اداره امور شهری، شاروالی تشکیل می شود.

شاروال و اعضای مجالس شاروالی، از طریق انتخابات آزاد، عمومی، سری و مستقیم انتخاب می شوند. امور مربوط به شاروالیها توسط قانون تنظیم می گردند.

ماده یکصدوچهل ودوم

دولت به مقصد تعميل احکام و تأمین ارزشهای مندرج این قانون اساسی، ادارات لازم را تشکیل می نماید.

نهم فصل

اضطراري حالت

یوسلو دري څلورېنښتمه ماده

که دجگړې، دجگړې د خطر، وخيم اغتشاش او طبيعي آفاتو او يا ورته حالت له امله د خپلواکۍ او

فصل نهم

حالت اضطرار

ماده یکصدوچهل وسوم

هرگاه به علت جنگ، خطر جنگ، اغتشاش وخيم، آفات طبیعی و يا حالت مماثل، حفظ

ملي ژوند ساتنه په هغه طريقه چي په اساسي قانون كې ټاكل شوې، ناشوني وگرځي د جمهور رئيس له خوا د ملي شوري په تاييد د هېواد په ټولو او يا ځيني برخو كې اضطراري حالت اعلانېږي.

كه اضطراري حالت تر دوو مياشتو زيات دوام ومومي د اوږدولو لپاره يې د ملي شوري موافقه شرط ده.

يو سلو څلور څلوېښتمه ماده

په اضطراري حالت كې جمهور رئيس كولاى شي د ملي شوري او د سترې محكمې له رئيسانو سره په مشوره، د ملي شوري ځيني صلاحيتونه حكومت ته انتقال كړي.

يو سلو پنځه څلوېښتمه ماده

په اضطراري حالت كې جمهور رئيس كولاى شي چې د ملي شوري او د سترې محكمې د رئيسانو تر تاييد وروسته د اساسي قانون لاندېني حكمونه وځنډوي او يا قيود پرې ولگوي:

۱. د اوه وېشتمې مادې دويمه فقره؛
۲. شپږ دېرشمه ماده؛
۳. د اوه دېرشمې مادې دويمه فقره؛
۴. د اته دېرشمې مادې دويمه فقره.

يو سلو شپږ څلوېښتمه ماده

د اضطرار په حالت كې اساسي قانون نه تعديلېږي.

استقلال وحيات ملي از مجرايى كه در قانون اساسى تعيين شده، نا ممكن گردد، حالت اضطرار از طرف رئيس جمهور با تاييد شوراي ملي در تمام يا بعضى از ساحات كشور اعلان مى شود.

هرگاه حالت اضطرار بيش از دو ماه دوام نمايد، براى تمديد آن، موافقت شوراي ملي شرط است.

ماده يكصدوچهل وچهارم

در حالت اضطرار، رئيس جمهور مى تواند به مشوره رؤساي شوراي ملي و ستره محكمه، بعضى از صلاحيت هاى شوراي ملي را به حكومت انتقال دهد.

ماده يكصدوچهل و پنجم

در حالت اضطرار، رئيس جمهور مى تواند بعد از تاييد روساي شوراي ملي و ستره محكمه، تنفيذ احكام ذيل را معطل بسازد و يا بر آن ها قيودى وضع نمايد:

۱. فقره دوم ماده بيست و هفتم؛
۲. ماده سى و ششم؛
۳. فقره دوم ماده سى و هفتم؛
۴. فقره دوم ماده سى و هشتم.

ماده يكصدوچهل و ششم

در حالت اضطرار، قانون اساسى تعديل نمى شود.

یوسلو او ه څلور پښتمه ماده

که چېرې د جمهوري ریاست دوره او یا د ملي شوری تقنیني دوره د اضطرار په حالت کې پای ته ورسېږي، د نویو انتخاباتو تر سره کېدل څلورېږي او د جمهور رئیس او ملي شوری د غړیو د خدمت موده تر څلورو میاشتو پورې، تمدیدېږي. که اضطراري حالت تر څلورو میاشتو زیات اوږد شي، لویه جرگه د جمهور رئیس له خوا راغوبښتله کېږي. د اضطراري حالت تر پای ته رسېدو وروسته، د دوو میاشتو دننه انتخابات کېږي.

یوسلو اته څلور پښتمه ماده

د اضطراري حالت په پای ته رسېدو سره هغه اقدامات چې ددې اساسي قانون د (یوسلو څلور څلور پښتمې او یوسلو پنځه څلور پښتمې) مادې له مخې شوي، بې له ځنډه له اعتباره لورېږي.

ماده ١٤٤ یكصدوچهل و هفتم

هر گاه دورهٔ ریاست جمهوری ویا دورهٔ تقنینیه شورای ملی، در حالت اضطرار ختم شود، اجرای انتخابات جدید ملتوی گذاشته شده، مدت خدمت رئیس جمهور و اعضای شورای ملی تا چهار ماه تمدید می شود. هرگاه حالت اضطرار بیش از چهار ماه دوام نماید لویه جرگه از طرف رئیس جمهور دعوت می شود. بعد از ختم حالت اضطرار، در خلال مدت دو ماه، انتخابات برگزار می گردد.

ماده ١٤٥ یكصدوچهل و هشتم

در ختم حالت اضطرار، اقداماتی که بر اساس مواد یکصدوچهل و چهارم و یکصدوچهل و پنجم این قانون اساسی به عمل آمده، بلا فاصله از اعتبار ساقط می گردند.

لسم فصل

تعدیل

یوسلو نه څلور پښتمه ماده

د اسلام د سپېڅلي دين له حکمونو څخه د پیروی اصل او اسلامي جمهوري نظام نه تعدیلېږي. د اتباعو د اساسي حقوقو تعدل یوازې د هغوی د حقوقو د ښیځني په منظور جواز لري. ددې اساسي قانون د نورو موادو تعدیل د زمان د غوښتنو او تجربوله مخې، ددې اساسي قانون د اوه شپتم او یوسلو شپ څلور پښتم مادې د

فصل دهم

تعدیل

ماده ١٤٦ یكصدوچهل ونهم

اصل پیروی از احکام دین مقدس اسلام و نظام جمهوری اسلامی تعدیل نمی شوند. تعدیل حقوق اساسی اتباع صرف به منظور بهبود حقوق آنان مجاز می باشد. تعدیل دیگر محتویات این قانون اساسی، نظر به تجارب و مقتضیات عصر، با رعایت احکام مندرج مواد شصت و هفتم و یکصدوچهل و ششم

احکامو په رعایت سره، د جمهور رئیس یا د ملي شوری د اکثریت په پیشنهاد کېږي.

یوسلو پنځوسمه ماده

د تعدیل د پیشنهاد لپاره د جمهور رئیس په فرمان د حکومت، ملي شوری او سترې محکمې د غړیو له منځه، یو هیئت جوړېږي او د تعدیل طرح تیاروي.

د تعدیل د تصویب لپاره، د جمهور رئیس په فرمان او دلویې جرگې د فصل له حکمونو سره سم لویه جرگه دایرېږي.

که لویه جرگه د ټولو غړیو له دریو برخو څخه د دوو برخو په اکثریت د تعدیل طرح تصویب کړي، د جمهور رئیس تر توشیح وروسته نافذېږي.

این قانون اساسی، با پیشنهاد رئیس جمهور یا اکثریت اعضای شورای ملی صورت می گیرد.

ماده یکصد و پنجاهم

به منظور اجرای پیشنهاد تعدیل، هیئتی از بین اعضای حکومت، شورای ملی و ستره محکمه به فرمان رئیس جمهور تشکیل گردیده، طرح تعدیل را تهیه می کند.

برای تصویب تعدیل، لویه جرگه بر اساس فرمان رئیس جمهور و مطابق به احکام فصل لویه جرگه دایر می گردد.

هرگاه لویه جرگه با اکثریت دوثلث کل اعضا طرح تعدیل را تصویب کند، بعد از توشیح رئیس جمهور نافذ می گردد.

یوولسم فصل

متفرقه حکمونه

یوسلو یو پنځوسمه ماده

جمهور رئیس، د جمهور رئیس مرستیالان، وزیران او د سترې محکمې رئیس او غړي، لوی څارنوال، د مرکزي بانک او ملي امنیت رئیسان، والیان او ښاروالان د خپلې وظیفې په وخت کې نشي کولای له دولت سره هېڅ ډول انتفاعی معامله ترسره کړي.

یوسلو دو پنځوسمه ماده

جمهور رئیس، د جمهور رئیس مرستیالان، وزیران، د ملي شوری او سترې محکمې رئیسان او غړي، لوی

فصل یازدهم

احکام متفرقه

ماده یکصد و پنجاه و یکم

رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزرا، رئیس و اعضای ستره محکمه، لوی څارنوال، رؤسای بانک مرکزی و امنیت ملی، والیان و شاروالها در مدت تصدی وظیفه نمی توانند هیچ معامله انتفاعی را با دولت انجام دهند.

ماده یکصد و پنجاه و دوم

رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزرا، رؤسا و اعضای شورای ملی و ستره محکمه،

څارنوال او قاضيان نشي کولای د وظیفې د تصدی په موده کې نورو مشاغل ولري.

لوی څارنوال و قضات نمی توانند در مدت تصدی وظیفه به مشاغل دیگری اشتغال ورزند.

یوسلو دري پنځوسمه ماده

قاضیان ، څارنوالان، د وسله والو ځواکونو او پولیسو منسبداران او دملي امنیت کارکوونکی نشي کولی د وظیفې د تصدی په موده کې په سیاسي ګوندونو کې غړیتوب ولري.

ماده ۱ یکصدو پنجاه وسوم

قضات، څارنوالان، صاحب منصبان قوای مسلح و پولیس و منسوبین امنیت ملی، در مدت تصدی وظیفه نمی توانند در احزاب سیاسی عضویت داشته باشند.

یوسلو څلور پنځوسمه ماده

د جمهور رئیس، د جمهور رئیس د مرستیالانو، وزیرانو او سترې محکمې د غړو او لوی څارنوال شتمني، د خدمت تر دورې وړاندې او وروسته، د هغه اورګان په وسیله چې قانون یې ټاکي ثبت، خپرل کېږي او خپرېږي.

ماده ۲ یکصدو پنجاه و چهارم

دارایی رئیس جمهور، معاونین رئیس جمهور، وزرا، اعضای ستره محکمه و لوی څارنوال قبل و بعد از دوره خدمت، توسط ارګانی که در قانون تعیین می گردد، ثبت، رسیدگی و نشر می شود.

یو سلو پنځه پنځوسمه ماده

د جمهور رئیس مرستیالانو، وزیرانو، د ملي شوری رئیسانو او غړیو، د سترې محکمې غړیو او لوی څارنوال ته د قانون له حکمونو سره سم، مناسب معاش ټاکل کېږي.

ماده ۳ یکصدو پنجاه و پنجم

برای معاونین رئیس جمهور، وزرا، رؤسا و اعضای شورای ملی و ستره محکمه، قضات و لوی څارنوال مطابق به احکام قانون معاش مناسب تعیین می گردد.

یو سلو شپږ پنځوسمه ماده

د هر ډول انتخاباتو د څارني او ادارې او په هېواد کې د خلکو عمومي رایو ته د مراجعي لپاره د انتخاباتو مستقل کمېسیون د قانون له حکمونو سره سم جوړېږي.

ماده ۴ یکصدو پنجاه و هشتم

کمیسون مستقل انتخابات برای اداره و نظارت بر هر نوع انتخابات و مراجعه به آرای عمومی مردم در کشور مطابق به احکام قانون تشکیل می گردد.

یو سلو اووه پنځوسمه ماده

د اساسي قانون پر تطبيق د څارنوال خپلواک کمېسیون

کمیسون مستقل نظارت بر تطبيق قانون اساسی

د قانون له حکم سره سم تشکیلېږي.
ددې کمیسیون غړي د جمهور رئیس له خوا د
ولسي جرگې په تأیید تعیینېږي.

مطابق به احکام قانون تشکیل می گردد.
اعضای این کمیسیون از طرف رئیس جمهور
به تأیید ولسی جرگه تعیین می گردند.

دولسم فصل

انتقالی حکمونه

یوسلو اته پنخوسمه ماده

د ملت د بابا لقب او هغه امتیازونه چې د ۱۳۸۱ هجري شمسی کال د اضطراري لویې جرگې له خوا د افغانستان پخواني پاچا اعلیحضرت محمد ظاهرشاه ته ورکړل شوي دي، ددې اساسي قانون د حکمونو له رعایت سره سم د ژوند تر پایه د دوی لپاره محفوظ دي.

یوسلو نه پنخوسمه ماده

ددغه اساسي قانون له نافذیدو څخه د ملی شوری د افتتاح تر نېټې پورې موده د انتقال دوره ګڼل کېږي. د افغانستان انتقالی اسلامي دولت د انتقال په دوره کې لاندینی وظیفې سرته رسوي:

۱. د شپږو مېاشتو دننه د جمهوري ریاست، ملي شوری او محلی جرگو دانتخاباتو په اړه د تقنیني فرمانونو صادروول؛

۲. له یوه کال څخه په کمه موده کې د محکمو دصلاحیتونو او تشکیلاتو او داساسی تشکیلاتو پرقانون باندې د کار د پیل په اړه دفرمانونو صادروول؛

۳. د انتخاباتودخپلواک کمیسیون جوړول؛

۴. د اجرائي او قضایي چارو د غوره تنظیم په منظور د لازمو اصلاحاتو سرته رسول؛

فصل دوازدهم

احکام انتقالی

ماده ۱ یکصدوپنجاه وهشتم

لقب بابای ملت و امتیازاتي که توسط لویه جرگه اضطراری سال یکهزاروسیصدو هشتادویک هجری شمسی به اعلیحضرت محمد ظاهرشاه، پادشاه سابق افغانستان، اعطا شده است با رعایت احکام این قانون اساسی مادام الحیات برای ایشان محفوظ می باشد.

ماده ۲ یکصدو پنجاه ونهم

مدت بعد از نفاذ این قانون اساسی تا تاریخ افتتاح شورای ملی، دوره انتقال شمرده می شود.

دولت انتقالی اسلامی افغانستان، در دوره انتقال، وظایف ذیل را انجام می دهد:

۱. اصدارفرامین تقنینی مربوط به انتخابات ریاست جمهوری، شورای ملی و شوراهاى محلی در مدت شش ماه؛

۲. اصدار فرامین در مورد تشکیلات وصلاحیت محاکم و آغاز کار روی قانون تشکیلات اساسی درخلال مدت کمتر از یکسال؛

۳. تشکیل کمیسیون مستقل انتخابات؛

۴. انجام اصلاحات لازم به منظور تنظیم بهتر امور اجرائی وقضایی؛

۵. د دې اساسي قانون د حکمونو د تطبيق په برخه کې د زمينه د برابرولو لپاره لازم تدبيرونه نيول.

يوسلو شپيتمه ماده

لومړنی منتخب جمهور رئيس د انتخاباتو د نتايجو تر اعلان دېرش ورځې وروسته ددغه اساسي قانون له حکمونو سره سم په کار پيل کوي.

هر اړخيزې هڅې کېږي چې د جمهور رئيس او ملي شورا انتخابات په يوه وخت کې تر سره شي. د ملي شوری واکونه د هغې د تاسيس تر مودې پورې په دې اساسي قانون کې حکومت ته سپارل کېږي او موقتاً ستره محکمه د جمهور رئيس په فرمان جوړېږي.

يوسلو يو شپيتمه ماده

ملي شوری له تاسيس سره سم خپل واکونه او وظيفې ددې اساسي قانون د حکمونو مطابق عملي کوي.

د ملي شوری له لومړنۍ غونډې وروسته د دېرشو ورځو په موده کې حکومت او ستره محکمه ددې اساسي قانون له حکمونو سره سم تشکيلېږي.

د افغانستان د انتقالی اسلامی دولت رئيس تر هغه وخته پورې وظيفه سرته رسوي چې منتخب جمهور رئيس په کار پيل نه وي کړی.

ددې اساسي قانون د يوسلونه پنخوسمې مادې د څلورمې فقرې د حکم په رعايت، د دولت اجرائي او قضايي ارگانونه د حکومت او سترې محکمې

۵. اتخاذ تدابير لازم جهت آماده ساختن زمينه برای تطبيق احکام این قانون اساسی.

ماده یکصد و شصتم

اولین رئیس جمهور منتخب، سی روز بعد از اعلام نتایج انتخابات، مطابق به احکام این قانون اساسی به کار آغاز می کند.

کوشش همه جانبه صورت می گیرد تا اولین انتخابات رئیس جمهور و شورای ملی با هم در يك وقت صورت بگیرد.

صلاحیت های شورای ملی مندرج در این قانون اساسی تا زمان تاسیس این شوری به حکومت تفویض می شود و ستره محکمه مؤقتاً به فرمان رئیس جمهور تشکیل می گردد.

ماده یکصد و شصت و یکم

شورای ملی، وظایف و صلاحیت های خود را به مجرد تاسیس، مطابق به احکام این قانون اساسی، اعمال می کند.

بعد از دایر شدن اولین جلسه شورای ملی، در خلال مدت سی روز، حکومت و ستره محکمه مطابق به احکام این قانون اساسی تشکیل می گردند.

رئیس دولت انتقالی اسلامی افغانستان تا زمانیکه رئیس جمهور منتخب به کار آغاز کند اجرای وظیفه می نماید.

ارگانهای اجرائی و قضایی دولت با رعایت حکم فقره چهارم ماده یکصد و پنجاه و نهم این قانون اساسی، الی تشکیل حکومت و ستره

ترتیب پورې خپلو وظایفو ته ادامه ورکوي.
هغه تقنیني فرمانونه چې د موقتې دورې له پیل
څخه وروسته نافذ شوي دي د ملي شوری لومړنۍ
غونډې ته راجع کېږي.
دا فرامین تر هغه وخته پورې چې د ملي شوری له
خوا لغوه شوي نه وي نافذ کېل کېږي.

یوسلو دوشپېتمه ماده

دا اساسی قانون د لویې جرګې له تصویب څخه
وروسته نافذ او د افغانستان د انتقالی اسلامی
دولت د رئیس له خوا توشیح او اعلامېږي.
په نافذیدو سره یې ددې اساسی قانون له حکمونو
مغایر قوانین او تقنیني فرمانونه لغوه کېږي.

محکمه به وظایف خود ادامه می دهند.
فرامین تقنینی که از آغاز دورهٔ مؤقت به بعد
نافذ گردیده است به اولین جلسهٔ شورای ملی
ارجاع می گردند.
این فرامین تا زمانیکه از طرف شورای ملی
لغو نگردیده باشند نافذ می باشند.

مادهٔ یکصد و شصت و دوم

این قانون اساسی از تاریخ تصویب لویه جرګه
نافذ و از طرف رئیس دولت انتقالی اسلامی
افغانستان توشیح و اعلام می گردد.
با نفاذ این قانون اساسی، قوانین و فرامین
تقنینی مغایر احکام آن ملغی می باشد.

دولت انتقالی اسلامی افغانستان
دارالانشاء کمیسیون قانون اساسی
Transitional Islamic State of Afghanistan
Constitutional Commission
Secretariat

House #۲۱۳ & ۱۸۸, Lane #۵, Street #۱۰, Wazir Akbar Khan, Kabul, Afghanistan
Tel: (+۹۳ ۲۰) ۲۱۰ ۲۶۴۸ Fax: (+۹۳ ۲۰) ۲۱۰ ۲۶۴۷ P.O. Box #۲۷۵, Kabul, Afghanistan
Email: info@constitution-afg.com / ccsecretariat@yahoo.com